

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1201

24. TRAVNJA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Radni susret udruga kulture

Knjiga – od ideje do proizvoda

SADRŽAJ

6

Povjerenica Kos saopćila uvjete za nastavak korištenja sredstava Srbije

Vladavina prava i sloboda medija ključni

12

Dr. sc. Siniša Kovačić, ravnatelj Hine

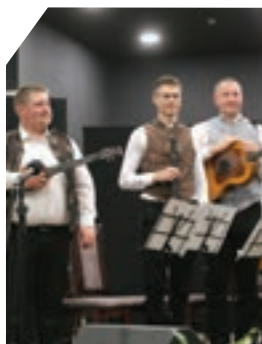
Novinarstvo nije aktivizam – nego odgovornost prema činjenicama

22

HKPD-a Matija Gubec iz Tavankuta

Zvuci tambure u znaku jubileja

26

Ratarstvo i voćarstvo

Proljetni radovi pod znakom zaštite i opreza

32

Godišnji koncert HKPD-a Matija Gubec u Rumi

Bogat i osvježeni repertoar

36

Hrvati u Rumunji

Bosanski korijeni usađeni u bačku ravnicu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Težina odluke

Milijardu i pol eura. Zvuči puno i za državnu kasu. Upravo toliko eura Srbiji visi u zraku. Ti euri koji vise u zraku sredstva su iz Plana rasta za zapadni Balkan koje je Europska unija namijenila Srbiji. Ali kako nikada nema besplatne večere tako i tih 1,5 milijardi treba zaslužiti. Uz već toliko puta ponovljene probleme slobode medija i fer izbora, kamen spoticanja postao je i set pravosudnih zakona. No, čini se da ovoga puta prijetnja uskraćivanjem financijske pomoći nije samo (prazan) manevar Bruxellesa, već da iza upozorenja stoji ozbiljna namjera da se nešto radikalno poduzme. Čini se ozbiljnost su shvatili i u Beogradu, pa je Vlada Srbije naložila svim državnim tijelima da pri pripremi zakona posebnu pažnju posvete usklađenosti propisa s pravnim stečevinama Europske unije i da se oko prijedloga prethodno konzultira s Europskom komisijom. Supervizor će biti Ministarstvo za europske integracije, bez čije provjere neće biti moguće usvajanje zakona i podzakonskih akata relevantnih za proces pristupanja Srbije Europskoj uniji.

Nameću mi se dva pitanja. Prvo, zašto je Europska unija sada tako odlučna, jer sporna pitanja nisu problemi od jučer da čak ozbiljno prijeti najjačim adutom (s 1,5 milijardi eura)? Drugo, zašto je u Srbiji prilično pomirljivo primjena poruka povjerenice za proširenje EU

Marte Kos?

Objašnjenje i za jedno i za drugo pitanje moglo bi biti da se pažljivo važe trenutak i dugoročne posljedice prije negoli se presiječe, na ovu ili onu stranu.

Z. V.

Radak izašao iz vijećničke skupine DSHV-a u Subotici

Ninoslav Radak istupio je iz vijećničke skupine Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Skupštini grada Subotice te će ubuduće, kako je najavio, djelovati kao neovisni vijećnik. Budući da je ova vijećnička skupina imala tri vijećnika, njegovim izlaskom DSHV je izgubio vijećničku skupinu u gradskoj skupštini.

Radak je svoju odluku obrazložio dugotrajnim nezadovoljstvom načinom funkcioniranja unutar skupine, kao i, kako navodi, potpunim izostankom koordinacije i zajedničkog djelovanja.

»Zbog dugotrajne loše suradnje unutar vijećničke skupine – nije bilo komunikacije, nije bilo koordinacije, nije bilo sastanaka, tako da nismo funkcionirali kao tim – odlučio sam izaći iz vijećničke skupine i nastaviti svoje djelovanje samostalno«, rekao je.

Dodao je kako je takvo stanje, prema njegovu mišljenju, posljedica šire blokade unutar stranke.

»Ovo je posljedica situacije koja se događa unutar DSHV-a, a to je da su nama svima istekli mandati još

u srpnju prošle godine, a unutarstranački izbori još uvijek nisu zakazani. Predsjednik **Tomislav Žigmanov** vodi kompletnu stranku sam. Zbog svega toga odlučio sam, po svojoj savjesti, izaći iz skupine i zastupati svoju nacionalnu manjinu i građane koji su me birali samostalno, onako kako smatram da bi trebalo«, istaknuo je.

MO DSHV-a Vajška: Ostali bez prostorija u Baču

»**D**emokratski savez Hrvata u Vojvodini ostao je bez stranačkih prostorija u općini Bač nakon što je lokalnoj samoupravi upućen zahtjev za raskid ugovora o njihovom korištenju«, navodi se u priopćenju Mjesne organizacije DSHV-a Vajška, koje potpisuje predsjednik **Dario Bošnjak**.

Kako se ističe, zahtjev je podnio bivši predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**, zbog čega su članovi DSHV-a u Baču ostali bez ureda koji su koristili za rad i aktivnosti.

U priopćenju se podsjeća da su prostorije dodijeljene na korištenje na razdoblje od deset godina, uz simboličnu mjesečnu naknadu od 2.000 dinara, na temelju dogovora s tadašnjim predsjednikom općine Bač **Stevom Panićem**, te uz odobrenje svih stranačkih tijela.

»Prije dvije godine, kada je ugovor sklopljen uz odobravanje svih tijela stranke, pa i tadašnjeg predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**, vladalo je oduševljenje i entuzijazam jer, osim što su tada to bile jedine stranačke prostorije DSHV-a, pored središnjice u Subotici, to je prvi put da u samoj općini Bač politički predstavnici Hrvata u svojoj povijesti od višestranačja postaju vidljivi!«

Navodi se da je ured imao višestruku funkciju i da je bio centralno mjesto okupljanja i djelovanja hrvatske zajednice u toj općini.

U priopćenju se ocjenjuje da je »stranka dovedena u tešku situaciju zbog načina djelovanja bivšeg predsjed-

nika Žigmanova« te je upućen poziv da se hitno sazove Vijeće stranke, raspišu unutarstranački izbori i da se Žigmanov povuče s čela stranke.

U komentaru na priopćenje MO DSHV Vajška na Facebook stranici *Hrvatske riječi* u tekstu koji potpisuje Ured DSHV-a navodi se kako su se »od kada su na djelu pokušaji neprijateljskog preuzimanja DSHV-a od strane nekolicine plaćenika, suočili s velikom krizom« u pogledu financiranja njihovog redovitog djelovanja i kako članovi mjesnih organizacija u Baču nisu izvršavali stranačke obveze te su posegnuli za mjerama štednje:

»U programu racionalizacije morali smo posegnuti i za mjerama štednje koje su uključile i otkazivanje pojedinih prostora za rad. Pri tomu smo se vodili kriterijima funkcionalnosti djelovanja stranke u cjelini – u Uredu DSHV-a nikada nije zaprimljeno ni jedno izvješće o radu i korisnosti tih prostorija za rad naših članova, te broj i iznos plaćenih članarina – iz sve tri Mjesne organizacije DSHV-a koje djeluju na teritoriju Općine Bač u posljednjih nekoliko godina nije bilo ni pet članova, uključujući i voditelje MO, koji redovito izmiruju izvršavanje svojih minimalnih statutarne obveze u vidu plaćanja članarine«, navodi se u komentaru, te se dodaje kako nisu izvršavali nikakve stranačke obveze, među ostalim i što nisu izišli na pro- tekle lokalne izbore.

Novi projekti i snažna potpora Hrvatima u Srbiji

Proslava obilježavanja 36. obljetnice Hrvatske demokratske zajednice, koja je održana 17. travnja u Murskom Središću, bila je prilika i za važne razgovore o novim projektima za hrvatsku zajednicu u Srbiji.

U susretima saborske zastupnice **Jasne Vojnić** i generalnog konzula Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimira Pleše** s premijerom Hrvatske **Andrejem Plenkovićem** potvrđena je jasna i konkretna potpora projektima koji jačaju institucije, identitet i ukupni položaj Hrvata u Srbiji. Kako navodi Vojnić, razgovaralo se o novim razvojnim inicijativama i iskoracima koji bi u narednom razdoblju trebali dodatno osnažiti zajednicu, uz naglasak na stabilnost, kontinuitet i dugoročni razvoj.

»Podrška koja je iskazana daje dodatnu težinu predloženim projektima i potvrđuje da hrvatska zajednica u Srbiji ima pouzdane partnere u ostvarivanju svojih ciljeva«, istaknula je Vojnić te poručila: »Ovi susreti još jednom pokazuju da se ključne stvari ne događaju slučajno, nego kroz rad, dijalog i jasne prijedloge koji imaju snagu postati konkretni rezultati«.

M. V. R.

Vojnić upozorila na »samozvanog predstavnika« hrvatske zajednice u Srbiji

Saborska zastupnica **Jasna Vojnić** izjavila je prošlog tjedna u Saboru da je nedavno uključivanje predstavnika hrvatske zajednice u parlament Mađarske **Ivana Gulgana** važna poruka o položaju manjina, ocijenivši da takav model pokazuje kako država može tretirati manjinske zajednice »kao dio sustava i faktor stabilnosti«.

Kazala je da to »nije samo institucionalna činjenica«, već signal da manjine imaju pravo na prisutnost i utjecaj, te otvorila pitanje kada će i hrvatska zajednica u Srbiji dosegnuti sličnu razinu vidljivosti i političke zastupljenosti.

»Jer bez mjesta za stolom nema ni mogućnosti da se odluke mijenjaju«, istaknula je.

Govoreći o situaciji u Srbiji, upozorila je na »samozvanog predstavnika« hrvatske zajednice na nedavnim konzultacijama o mogućim izborima, ističući da takvo predstavljanje nema legitimitet.

»Bez jasnog uporišta među ljudima. Bez potvrde onih koje bi trebao predstavljati. I tu dolazimo do ključnog pitanja: što zapravo znači predstavljati jednu zajednicu? I čije interese zastupa ako nema doticaja sa svojom zajednicom? Ne smijemo dozvoliti da, kao što se dogodilo u BiH, predstavnika našeg naroda izabere netko drugi – on mora biti izabran od ljudi i imati povjerenje hrvatskog naroda! Samo takav predstavnik može biti stabilan i pouzdan sugovornik – i za vlastitu zajednicu i za državu u kojoj živi. I tu dolazimo do suštine: predstavljanje nije formalnost. Ako nema stvarne potpore, nema ni legitimnosti. A bez legitimnosti svaka riječ izgovorena u ime zajednice postaje problem, a ne rješenje«, kazala je Vojnić.

Vojnić je ocijenila da to nije pitanje pojedinca, već standarda, postavljajući pitanja tko govori u ime zajednice, na temelju čega i s kakvim povjerenjem.

»Zajednica koja je izložena paralelnim glasovima gubi snagu, a podijeljena zajednica postaje laka meta«, upozorila je.

Poručila je da hrvatskoj zajednici u Srbiji nisu potrebne dodatne podjele, »improvizirani predstavnici« i »politički eksperimenti«, već jasnoća, stabilnost i ljudi sa stvarnim mandatom.

Osvrnuvši se na širi regionalni kontekst, Vojnić je rekla da sve češća retorika o naoružavanju i sigurnosnim prijetnjama najprije pogađa manjine.

»Zato je važno da danas biramo drugačiji pristup – manje buke, više odgovornosti«, istaknula je.

Na kraju obraćanja naglasila je da se o hrvatskoj zajednici u Srbiji ne može govoriti bez njezina sudjelovanja, niti je može predstavljati bilo tko bez legitimne potpore.

»Legitimitet nije stvar funkcije. On dolazi od ljudi. I samo takav legitimitet može biti temelj ozbiljnog dijaloga. Naš cilj nije sukob. Naš cilj je red. Red u predstavljanju. Red u odnosima. Red u sustavu koji mora funkcionirati za sve. Hrvatska zajednica u Srbiji želi biti konstruktivan sugovornik. Pouzdan partner. U službi stabilnosti i prosperiteta jedne europske Srbije. Jer samo tako možemo graditi ono što svi deklarativno želimo: stabilnost, povjerenje i budućnost bez stalnih vraćanja na početak«, poručila je Vojnić.

M. V. R.

Povjerenica Kos saopćila uvjete za nastavak korištenja sredstava Srbije

Vladavina prava i sloboda medija ključni

Srbija u potpunosti mora uskladiti svoje pravosudne zakone s preporukama Vencijanske komisije čime bi se osigurala stvarna nezavisnost sudstva od političkog utjecaja, rekla je europska povjerenica za proširenje **Marta Kos** ističući kako je to od suštinske važnosti kako bi Srbija mogla nastaviti korištenje sredstva iz Plana rasta za zapadni Balkan. Ona je u ponedjeljak u Bruxellesu rekla da će Srbija moći računati na 1,5 milijardi eura iz Plana rasta za zapadni Balkan kada u potpunosti primijeni zaključke Venecijanske komisije o izmjenama pravosudnih zakona i kada osigura slobodne i poštene izbore, slobodu izražavanja i slobodu medija.

Kos: Uvjeti za isplatu

Povjerenica je navela kako se od vlasti u Srbiji zahtijeva obustava primjene svih onih zakonskih rješenja koja su u suprotnosti s europskim standardima i koja podrivaju vladavinu prava. Kazala je i da EU analizira ispunjava li Srbija i dalje uvjete za isplate novca i kako EU koristi razne instrumente, ali će sačekati da vidi kako će vlasti u Beogradu reagirati na izvještaj Venecijanske komisije o nedavnim izmjenama pet pravosudnih zakona, usvojenih na prijedlog zastupnika Srpske napredne stranke **Uglješe Mrđića**.

Kos je stavila do znanja da isplata tranši izravno ovisi o održavanju slobodnih i poštenih izbora, kao i od prestanka represije nad građanskim aktivistima i sudionicima prosvjeda. Posebno se ističe sloboda medija, te se zahtijeva temeljna reforma Regulatornog tijela za elektroničke medije (REM) kako bi se ovom tijelu vratila profesionalnost i neovisnost. Na koncu, Kos je podsjetila da Srbija mora pokazati kontinuiran i mjerljiv napredak u usklađivanju svoje vanjske politike s odlukama Europske unije, što se prvenstveno odnosi na uvođenje restriktivnih mjera protiv Rusije.

Europska komisija je saopćila i da je krajnji rok za implementaciju reformi i zaostalih obveza Srbije u lipnju ove godine.

Mogu li se i žele ispuniti uvjeti?

Odgovarajući na pitanje lista *Danas* postoji li politička volja i realne mogućnosti da se ovi zahtjevi ispune do lipnja, analitičar **Đorđe Vukadinović** rekao je kako postoji ozbiljna dvojba može li uopće ova vlast ispuniti te uvjete bilo kada. Dodao je kako je, što se tiče roka do lipnja, to nemoguće čak i da postoji volja.

»Ovi zahtjevi su vrlo razumni i zaista jesu preduvjet da imamo koliko-toliko slobodne i prihvatljive izbore. Ne treba imati iluzije da bi uvjeti mogli biti savršeni, ali ovo je neophodno da bi se izbori barem donekle razlikovali od scena koje smo gledali na ovim lokalnim, ali i prethodnih godina«, rekao je Vukadinović.

Dodao je kako se ni uz tu pretpostavljenu političku volju stvari poput sređivanja biračkog popisa i slobode medija ne mogu ispuniti za mjesec ili dva, niti s nekoliko gostovanja pojedinih oporbenih lidera na javnom servisu i televizijama s nacionalnom frekvencijom. Istaknuo je da Bruxelles

mora inzistirati na suštinskom provođenju uvjeta koji se tiču vladavine prava i slobode medija.

»Medijske slobode su minimalni preduvjet za održavanje slobodnih izbora, a to se ne smije svesti samo na priču o popuni Savjeta REM-a, jer je to nešto što vlast može 'na brzinu' odraditi. Suštinska promjena u medijskoj sferi, na nivou političkog dijaloga i u funkcioniranju institucija, zahtijeva elementarni rok od minimum 6 do 9 mjeseci, kako te promjene ne bi bile samo kozmetičke i fasadne«, rekao je Vukadinović za *Danas*.

Ocjenjujući stanje u pravosuđu odvjetnik **Nikola Lakić** rekao je za *Danas* kako Srbija nikada nije imala neovisno i samostalno pravosuđe jer je uvijek izvršna vlast vršila utjecaj kako na sud, tako i na tužiteljstvo, a da upravo EU inzistira na samostalnom i neovisnom pravosuđu odvojenom od izvršne vlasti i njenog utjecaja. On je podsjetio da se još uvijek čeka službeni stav Venecijanske komisije u vezi sa zakonima koji se tiču tužiteljstva, i rekao kako je i bez tog pisanog stava jasno da su tzv. Mrđićevi zakoni takvi da ugrožavaju samostalnost tužiteljstva.

Odvjetnik **Viktor Gostiljac** je pak ocijenio kako je tužno da zahtjev za neovisnim pravosuđem, poštenim izborima i slobodnim medijima mora stizati kao »packa«, a ne kao unutarnja potreba bilo koje vlasti. Rekao je kako je aktualnim vladajućim strankama »sva motivacija u vlasti, a ne u stvaranju sustava koji je usklađen s europskim standardima«.

Viši istraživač beogradskog Centra za europske politike **Marko Todorović** ocijenio je pak da su poruke povjerenice Kos, koje je u ponedjeljak uputila Srbiji, najoštrije do sada i da je u pitanju kredibilitet Srbije. Todorović je za TV N1 rekao kako bi, ukoliko dođe do zamrzavanja fondova, Srbija »vjerojatno upala u grupu s Gruzijom i Turskom kao zemljama koje su samo formalno kandidati za prijem u EU«. Todorović je rekao kako nisu problem

samo nedavno donijeti pravosudni zakoni već da se i ranije u ekspertskim krugovima spominjalo kako postoje problemi u vladavini prava u Srbiji, te da ima dovoljno razloga da sredstva EU za Srbiju budu preispitana.

»U siječnju je Europska komisija ocijenila da su preduvjeti ispunjeni i tada smo dobili prvu tranšu. Sada, kada su su usvojeni zakoni, čini se da je prijeđena granica i da se odmah po usvajanju dosta jasnije iz službenih europskih institucija čulo kako se razmatra zaustavljanje fondova«, rekao je on.

Dodao je da se za sada zna da Europska komisija procjenjuje ispunjenost preduvjeta, a hoće li zamrznuti isplate fondova ovisi o tome što će vlast u Srbiji uraditi idućih tjedana i mjeseci i hoće li njeni sporni zakoni biti izmijenjeni u skladu s nalazima Venecijanske komisije, ekspertskog tijela Vijeća Europe.

»Mrđićevi zakoni«

Podsjetimo, termin »Mrđićevi zakoni« odnosi se na paket od pet izmjena i dopuna pravosudnih zakona, nazvanog po predlagачu Uglješi Mrđiću, zastupniku SNS-a koji je i predsjednik Odbora za pravosuđe. O zakonima je u Narodnoj skupštini raspravljano bez prethodne javne rasprave i bez konzultacija s Venecijanskom komisijom, tužiteljima, sucima i EU po hitnom postupku te su i usvojene. Zakone je usprkos kritikama iz EU potpisao predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** 30. siječnja. To su izmjene i dopune Zakona o Visokom savjetu tužiteljstva, Zakona o sjedištima i područjima sudova i javnih tužiteljstava, Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih tijela za borbu protiv visokotehnološkog kriminala, Zakona o javnom tužiteljstvu i Zakona o sucima. Mrđić je tvrdio, prenosi BBC News na srpskom, da će, ukoliko njegovi prijedlozi budu usvojeni, doći do jačanja neovisnosti sudstva i samostalnosti tužiteljstva.

»To je prvi korak ka vraćanju otežanog pravosuđa državi i narodu Srbije kako njime više ne bi upravljali otuđeni

centri moći pod kontrolom stranih centara moći«, poručio je Mrđić tijekom skupštinske rasprave.

S druge strane, zastupnici oporbe su tijekom rasprave istakli kako je pravi cilj ukidanje Tužiteljstva za organizirani kriminal (TOK), koje vodi postupke protiv nekoliko visokih vladinih i SNS dužnosnika.

Reagirane Vlade na upozorenje

Nakon upozorenja iz EU o mogućnosti uskraćivanja novca Vlada Srbije naložila je svim državnim tijelima da pri pripremi zakona posebnu pažnju posvete usklađenosti propisa s pravnim stečevinama EU i tome jesu li prijedlozi prethodno konzultirani s Europskom komisijom. Predlažajući propisa će ubuduće biti u obvezi prethodno pribaviti mišljenje Ministarstva za europske integracije, bez čije provjere neće biti moguće usvajanje zakona i podzakonskih akata relevantnih za proces pristupanja Srbije EU, a to Ministarstvo će vršiti i nadzor nad provođenjem tih pravila.

Predsjednica Skupštine Srbije **Ana Brnabić** izjavila je 20. travnja kako ne vjeruje da će povjerenica Kos tražiti zamrzavanje fondova za Srbiju i ocijenila je da to »ne bi bilo fer« budući da Venecijanska komisija još nije dala svoje mišljenje i ono će stići u lipnju. Dodala je da neće čekati lipanj već će čim dobiju mišljenje ekspertskog tima (Venecijanske komisije), što očekuju koncem travnja, krenuti s izmjenama pravosudnih zakona kako bi imali vremena i za javnu raspravu.

»Očekujem da te izmene što prije ponovno uđu u Skupštinu«, rekla je Brnabić, prenio je *Euronews*.

Iz sredstava Plana rasta EU Srbija ima pravo na ukupno 1,588 milijardi eura za razdoblje između 2024. i 2027. godine što uključuje i grantove i kredite namijenjene podršci reformama, a sredstva se isplaćuju dva puta godišnje na osnovu ostvarenog napretka.

Priredila: J. D.

Foto: Wikipedia

Susret DSHV-a i SPP-a u Novom Pazaru

Unaprjeđenje političke suradnje

Delegacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, predvođena predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim**, boravila je u službenom posjetu Stranci pravde i pomirenja u Novom Pazaru. Tom prigodom sastali su se s predsjednikom SPP-a **Usamom Zukorlićem**.

»Tijekom razgovora razmotrena su pitanja od zajedničkog interesa, osobito ona koja se odnose na položaj i ostvarivanje kolektivnih prava nacionalnih zajednica, institucionalne mehanizme njihove zaštite, kao i mogućnosti daljnjeg unaprjeđenja političke suradnje u okviru postojećih koalicijskih odnosa, koji se u kontinuitetu potvrđuju kao stabilan i funkcionalan oblik međusobnog političkog razumijevanja. Sugovornici su istaknuli kako dosadašnja

suradnja DSHV-a i SPP-a ima obilježja političke zrelosti i dosljednosti, pri čemu se zajedničko djelovanje temelji na načelima uzajamnog poštovanja, otvorenog dijaloga i jasno artikuliranih programskih ciljeva, usmjerenih na unaprjeđenje društvenog položaja zajednica koje predstavljaju«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

Potvrđena je opredijeljenost za nastavak i produbljivanje suradnje kroz koordinirano političko djelovanje, te je ovaj posjet ocijenjen kao važan doprinos jačanju međustranačkih odnosa i kao poticaj daljnjem razvijanju modela suradnje koji nadilaze partikularne interese te pridonose ukupnoj stabilnosti i inkluzivnosti političkog sustava u Srbiji, zaključuje se u priopćenju DSHV-a.

H. R.

Istraživanja o antieuropskom sentimentu građana

Nepovjerenje u sebe i druge

Između 80 i 90% građana smatra da političari, političke stranke i država gledaju samo svoj interes, a na štetu građana, i zbog toga je vrlo nizak nivo povjerenja, ispod deset posto, u najvažnije institucije: Skupštinu, predsjednika, policiju... Nizak stupanj povjerenja, ispod 30%, građani pokazali i u Europsku uniju, nevladine organizacije i NATO

Nepovjerenje u međunarodne i nevladine organizacije i medije najsnažniji su pokazatelji antieuropskog sentimenta kod građana, pokazalo je istraživanje »Pozadina antieuropskog sentimenta u kontekstu društveno-političke krize na multietničkom uzorku u Vojvodini« dr. **Jasminke Dulić**, a koje je prošle srijede, 15. travnja, u *Inspira Hubu* predstavljeno na tribini »Cijena slobode« koju je organizirao portal *Magločistač*.

Kako je autorica rekla, istraživanjem je obuhvaćeno 840 ispitanika, od čega ih je oko 90 posto iz Vojvodine, a ostalih desetak posto iz Beograda i centralne Srbije.

»Antieuropski sentiment ukazuje na suprotstavljanje i neprijateljstvo prema europskom projektu koji uključuje strah od gubitka suvereniteta, gubitka nacionalnog identiteta, prirodnih bogatstava i osporavanje bilo kakvih benefita od pripadanja Europskoj uniji te podupiranje oslonca na Rusiju ili Kinu i indikator je političkog nepovjerenja u Europsku uniju«, rekla je Dulić.

Politički cinizam i mentalitet opsadnog stanja

Na temelju dobijenih rezultata oko trećine ispitanika pokazuje antieuropski sentiment, a najjači među njima su potvrdni odgovori da će Europska unija uništiti naša prirodna bogatstva (35,3%), odnosno da će potpuno urušiti našu državnu suverenost (34,7%). Blizu njih su i tvrdnje navedene u anketi kako Europska unija neće donijeti nikakvu korist našoj zemlji na koje je pozitivan odgovor dalo 29,5% ispitanika, odnosno da će Europska unija uništiti naš nacionalni identitet (28,6%) dok svega 15,7% smatra da se Srbija više treba osloniti na Rusiju i Kinu u odnosu na Europsku uniju.

Rezultati istraživanja pokazali su izuzetno visok stupanj »političkog cinizma«, odnosno gotovo pa općeg nepovjerenja u političare i institucije sustava. Tako je na tvrdnju da političari uvijek više obećavaju no što mogu ostvariti pozitivno odgovorilo čak 91,4% ispitanika, a tek jedan postotak manje osvojila je tvrdnja da se mjesto u parlamentu lakše može osvojiti putem veza i poznanstava negoli na temelju vlastitih sposobnosti. Izuzetno visoke postotke slaganja zabilježile su i tvrdnje po kojima zastupnici odveć vode računa o interesima nekoliko moćnih grupa a nedovoljno o općem interesu (89,3%); političke stranke zanima samo glas a ne i mišljenje građana

(88,5%); političari gledaju samo kako ostvariti privatne interese (86,4%), te da država gleda samo na to kako izvući što veću korist od građana (80,4%). Ipak, znatno je niži postotak slaganja s tvrdnjama u anketi da ne treba vjerovati nijednoj političkoj stranci (46,7%) i da se politikom bave samo nemoralni i nepošteni ljudi (39,5%), a najmanje slaganja u postotcima je zabilježeno s tvrdnjom da vladina politika ima malo utjecaja na svakodnevni život (28,9%).

»Politički cinizam je stavovska orijentacija koji se sastoji od uvjerenja i emocija koje ukazuju na nepovjerenje prema političkim akterima, političkim institucijama ili političkom sustavu u cijelosti. Uključuje percepciju političara kao amoralnih i nekompetentnih i osporavanje iskrenosti motiva ili djelovanja političkih aktera«, rekla je autorica istraživanja.

S tim u vezi idu rezultati koji se tiču povjerenja u institucije sustava, a koje – s izuzetkom Vojske Srbije (36,2%) – ne dosežu niti trećinu pozitivnih odgovora. Najmanje povjerenja (tek 4,9%) ispitanici imaju u Skupštinu Srbije i medije, a slijede ih BIA (5,1%), Vlada, sudstvo i državno tužiteljstvo (6,2%); predsjednik države i sindikati (6,3%), Vlada Vojvodine (7,1%), policija (8,1%), dok dvoznamenkasti postotak povjerenja imaju Srpska pravoslavna (12,2%) i Katolička crkva (18,5%). Udio povjerenja u međunarodne organizacije također nije visok, pa tako u Europsku uniju povjerenje ima 28,4% ispitanika, u nevladine organizacije 20,3%; u međunarodne organizacije 17,8%, a najmanje u NATO – 12,8%.

Kao jedan od uzroka koji utječu na formiranje antieuropskih stavova kod građana Jasminka Dulić navela je i »mentalitet opsadnog stanja«:

»To je uvjerenje o postojanju negativnih intencija svijeta prema vlastitoj naciji i spremnost da se koriste sva sredstva u cilju samoobrane, uključujući silu, i negativna politička očekivanja od susjednih zemalja. Drugim riječima, mentalitet opsadnog stanja podrazumijeva uvjerenje da nacija stoji sama protiv neprijateljskog svijeta i da postoji prijetnja opstanku grupe, a da nacija ne može očekivati pomoć ni od koga u nevolji«.

Ipak, rezultati nisu potvrdili visok stupanj slaganja ispitanika s većinom ponuđenih tvrdnji: cijeli svijet se zavjerio protiv nas (6,1%); svatko tko se suprotstavi mišljenju većine slabi naciju (8,1%); većina nacija bi se zavjerila protiv nas kada bi

im se za to pružila prilika (14,1%); ne možemo se pouzdati u savjete drugih nacija jer oni nisu uvijek na našu dobrobit (31,3%)..., a jedino je faktor »potreba za jedinstvom« pokazao viši i visok stupanj slaganja s ponuđenim tvrdnjama: samo nas jedinstvo može spasiti od vanjskih neprijatelja (49,3%) i zbog konstantne opasnosti po naše preživljavanje moramo riješiti naša unutarnja neslaganja (74,2%).

»No East, no West«, i šokantno i ohrabrujuće

Komentirajući istraživanje, međunarodna ekspertkinja za ljudska prava mr. **Tatjana Perić** rekla je da je šokirana dijelom rezultata koji se odnose na sveopće nepovjerenje građana u domaće institucije:

»Mi živimo u jednom vrlo specifičnom momentu u kome društveni pokreti, uključujući i studentski, uporno traže izbore nakon kojih bi se ta situacija izmijenila i uporno ne dobijaju odgovor na to. Stoga i imamo situaciju jednog izuzetnog nepovjerenja u institucije koje vode ovu državu; institucije koje funkcioniraju kroz svoje političke kanale i to je vrlo zabrinjavajuće (...) Ali, ono što jest ohrabrujuće je da se i kroz ovo istraživanje vidi jasan cilj kroz podatke o tome da građani znaju za koga će glasati (83%) i da će izaći na izbore (87%). Ti podaci nam govore da je za običnog čovjeka politika jako bitna stvar i da se o njoj informiraju koliko god mogu«.

Student Visoke tehničke škole strukovnih studija u Subotici **Nenad Gojković**, odgovarajući na pitanje stoje li mladi pod bilo čijom zastavom (EU, Rusija ili Kina), rekao je:

»Prije svega, pozvao bih se na članak 1. Ustava Srbije u kom se jasno kaže kako je naša država zasnovana na europskim načelima. Mi prije svega želimo da se vladavina prava i demokracija primijene u praksi, a ne da budu mrtvo slovo na papiru. Ali, da bismo mi uopće pričali o

vanjskim faktorima, Europskoj uniji ili Rusiji, moramo prije toga stvoriti referendumsku atmosferu, a da bismo to uradili, potrebno je osigurati uvjete za to. Ono što je također bitno kada su ove stvari u pitanju jest da o njima trebaju biti pitani svi građani Srbije. To je naš stav i njega se držimo. Najjednostavnije rečeno: mi se želimo baviti internim stvarima naše države jer su institucije u ozbiljnom problemu i trenutačno ništa ne funkcionira kako mi smatramo da bi trebalo«.

Urednica *Magločistača* **Mirana Dmitrović** istaknula je veliku vrijednosnu razliku u razmjerno kratkom razdoblju, od pripreme do završetka samog istraživanja:

»Kada smo pisali prijedlog projekta, a to je bilo prije godinu i pol dana, situacija je bila jedna; kada smo pisali konačni prijedlog projekta, situacija je bila drugačija; kad smo počeli realizaciju projekta, opet se promijenila situacija, a danas živimo u takvim prilikama da više ne postoji niti potreba da se fingira na kom je putu Srbija i radi li bilo što kako bi unaprijedila svoje institucije, zacementirala vladavinu prava, uspostavila pravnu državu... Moj osobni dojam je da živimo na ruševinama jednog društva«.

Ona je dodala da, iako je broj ispitanika izuzetno velik, on nije i reprezentativan nego, uvjetno kazano, predstavlja čitateljsku zajednicu portala *Magločistač*.

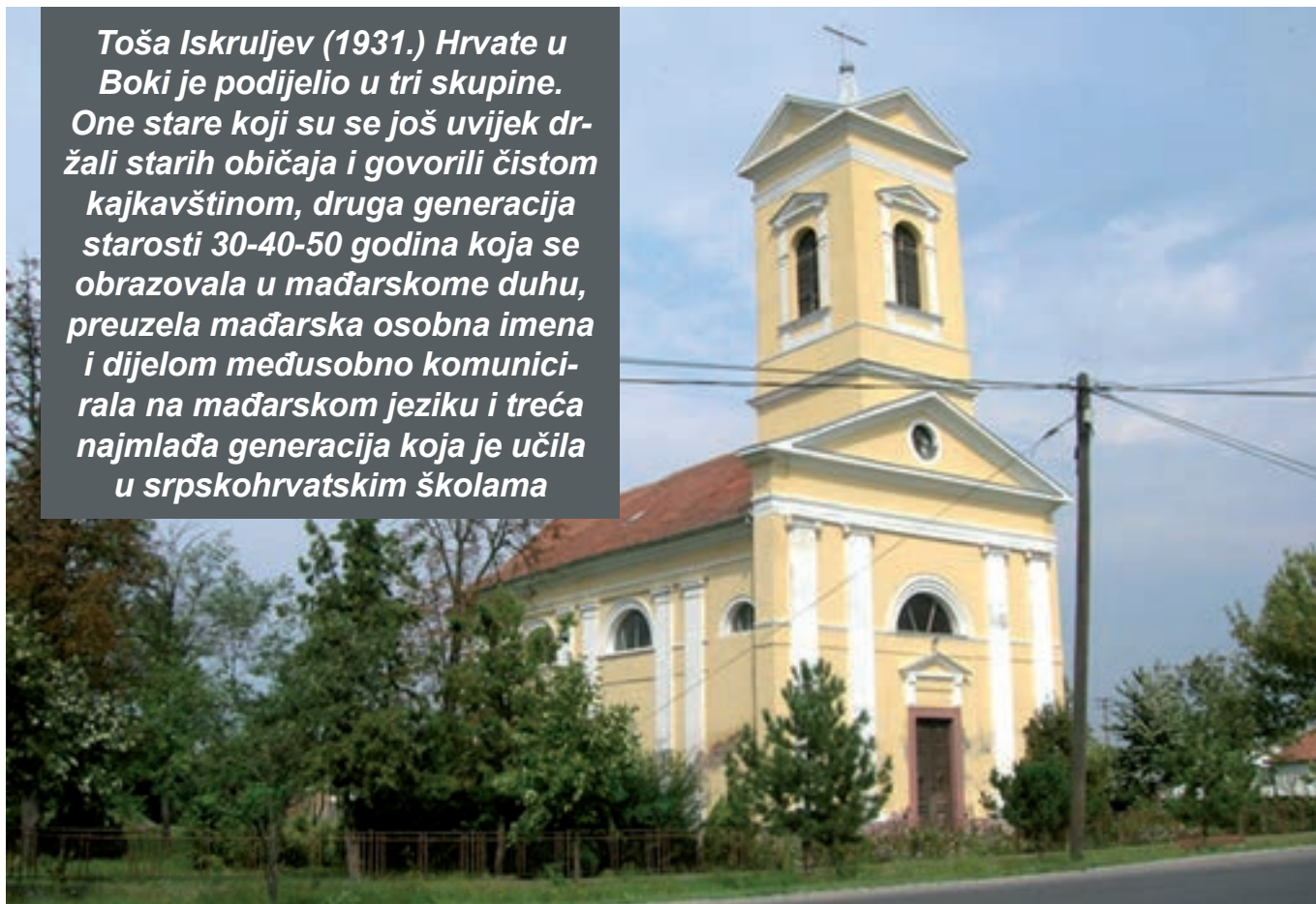
Kao primjere za to navedimo da najveći broj ispitanika ima završen fakultet (46,1%) ili visoku strukovnu školu (14,6%), te da se najveći broj njih (40,5%) izjasnio kao pripadnik mađarske nacionalnosti i katoličke vjeroispovijesti (37,3%), što se, kako je i sama Jasminka Dulić rekla, velikim dijelom poklapa s obrazovnom strukturom čitatelja *Magločistača* i nacionalno-vjerskom strukturom sjevera Bačke i Potisja.

Zlatko Romić
Foto: *Magločistač*

225. obljetnica doseljavanja Hrvata u Boku (IV.)

Jezik kao marker identiteta i memorije o podrijetlu

Toša Iskruljev (1931.) Hrvate u Boki je podijelio u tri skupine. One stare koji su se još uvijek držali starih običaja i govorili čistom kajkavštinom, druga generacija starosti 30-40-50 godina koja se obrazovala u mađarskome duhu, preuzela mađarska osobna imena i dijelom međusobno komunicirala na mađarskom jeziku i treća najmlađa generacija koja je učila u srpskohrvatskim školama

Doselivši u Banat Hrvati su iz Pokuplja i Turopolja donijeli kajkavski govor koji se još relativno dobro čuvao kod starijih osoba do Drugoga svjetskog rata, kako je vidljivo iz rukopisa **Steve Ilijevića Dekića** (Večanski, 2003). Primjeri iz tog rukopisa kao i pripovjetki zabilježeneh kod **Balinta Vujkova** (2021, 2022) ukazuju na arhaične značajke u nekim oblicima, sintaksi i leksiku.

Banatski kajkavci

Primjerice buš, kak, nekak, tak, kaj, nikaj; prijedlozi z nam (ali i z nami), k nam, z njem, k nje; glas / na kraju riječi u pravilu neizmijenjen: živel, stal, bil, imal, pal, dal, dobil, posel, zel, došel, počel, izbegel, razbegel, razbil, popalil, pravil, radil, mogel, pripovedal, vrnul, mrel, stanoval, porečkal, podučaval, odudaral, tražil, održal, govoril, ubral itd; rodbinsko nazivlje i sufiks -ec otec, vujec (ujak), tetec (tetak), tetica, stolec – »zemi stolec«, svirec; deminutivi

česti kao u prethodnim primjerima, ali i u imenima Jankica, nadimcima Fujcek, Dekič, raznim imenicama svetek (svetac). Primjeri s refleksom č prenoče, oču, plečat, noč, nočum. Rukopis svjedoči da banatski kajkavci u Hrvatskoj ni danas. Refleks j – dojt, otije, »otije peški« (umjesto štokavskog otiđe), graja »graju smo više nas donesli iz Vlaške« (građu), ograjen »na kraj sela na ledine bil ograjen žicum«. Stari glasovni skup *skj, stj i sk+e, i* davao je *šč koščice, derišče, povijališče, nameščene*. Prelazak glasa a u e – *šem (sam), čejanka (čajanka)*. Jednosložne imenice muškoga roda imale su kratku množinu bez pretvaranja *k, g, h u c, z, s* »siromaki su bili«, momki; stara suglasnička skupina čr se ponekad javljala črep (crijep), ali i čerep »čerep iz krova je letel kao perje«. Koristio se specifičan leksik i oblici – cirkva, Vuzem (Uskrs), rubača (košulja), cucek (pas), čun (čamac), jajce, rušnjik (ručnik), spisak (ali i spisak), mladež, »on se sleče«; količinski prilozi – kuliko, tuliko, nekuliko, joč (još); prijedlog med (među) »Bilo je med nami i

kuvarov«. Kajkavski nastavak *-um* – gospodum, Švabum, z decum, ženum, žicum, tatum, hodajum, »z njemum njivum«. Genitiv množine muškoga roda završetak na *-ov* »ponekoi lik od Hrvatov« (rogov, jarkov, ortakov, oficerov, kuvarov, vagonov, doktorov, gospodarov, husarov, Mađarov i dr.); završetak na *-en* pameten, zgoden, prijaten, »nikomu ni ostal dozen«, »pravičen i ponosen Horvat je bil«, »svaki je zel jen krevet«, ozbiljen, zatim završetak na *-em* »nisem mogle nadati«, i dr. Protetsko *v* je bilo zastupljeno – vuglen (ugljen), vujec (ujak).

Utjecaj štokavskog narječja

Također, i u tim rukopisima i pripovijetkama vidljivi su utjecaji štokavskoga narječja u glasovlju, morfologiji (gubitak glasa *h* – iža, aljinama, armunikaš, sikirica) i leksiku (npr. leb za kruh, čiča za striček, ašovčić za štahaču, paralelno iža i »kuča«). Za turcizme se može pretpostaviti da su većinu preuzeli u Banatu posredstvom Srba (avlija, ortak, džak, kafedžija, čurčija, pendžer, adet, kasapin, sokak, divan, kašika). Turcizme su isto prilagođavali kajkavskome govoru ortak → ortaki, ortakov. Hungarizme i germanizme su imali i u starom zavičaju (*hung.* gumb, eškut, išpan; *ger.* birt, birtaš, birtašica, šlafrok, ajziban, frštuk). Messner-Sporšić (1931: 161, 205) je naveo da je u govoru Boke bilo još dosta kajkavštine, »kajkavskih osobina«, napose kod starijih i žena. Ona je 1930-ih bila pod utjecajem štokavštine srpskih, vojvođansko-šumadijskih govora, ali i radi toga što se kajkavština koristila uglavnom

u međusobnoj komunikaciji i unutar obiteljskoga doma, dok su u odnosima s drugima govorili »po knjiški«. Smanjenje broja pripadnika zajednice, gubitak hrvatske škole 1930. pridonio je ubrzavanju njezina gubitka. Kajkavske »popevke« su u to vrijeme bile izgubljene. U Boki su se na »svatbe« pjevale »obične šokačke pesme« (Messner-Sporšić, 1931: 205). Toša Iskruljev (1931.) Hrvate u Boki je podijelio u tri skupine. One stare koji su se još uvijek držali starih običaja i govorili čistom kajkavštinom, druga generacija starosti 30-40-50 godina koja se obrazovala u mađarskome duhu, preuzela mađarska osobna imena i dijelom međusobno komunicirala na mađarskom jeziku i treća najmlađa generacija koja je učila u srpskohrvatskim školama. U to vrijeme je u Zagrebu na Žurac fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studirao **Janko Žunac** (Iskruljev, 1931). O nekadašnjoj kajkavštini svjedoče stariji grobni natpisi na hrvatskome groblju (Messner-Sporšić, 1931: 205). Vidljivo je u primjerima antroponimije koja je zastupljena i u matičnome kajkavskome području »Imbro«, »Mikula«, »Gaja/Gajo«, »Fujcek«, »Šteвика«, »Stefania/Štefania«, »Jankicza«, »Jantol«, »Vugrincics« ili kajkavskom obliku »umrela« (Žunac, 2024). Na antroponimiji je vidljiv trag mađarskoga utjecaja, slično poput Hrvata Bunjevaca u Bačkoj – László, István, Gábor, Šandor, Pál, Dežo, Janoš, Aranka, Eržika, Etelka, Ilonka, Tiluška, Tilika, Rozika i dr. što se može objasniti udadbno ženidbenim vezama i suživotom s Mađarima (Žunac, 2024).

Mario Bara
(Zbornik radova Hrvati u Boki, 2025.)

Dr. sc. Siniša Kovačić, ravnatelj *Hine*

Novinarstvo nije aktivizam – nego odgovornost prema činjenicama

Gotovo da ne postoji medij u Hrvatskoj koji nije pretplatnik Hine. Ne samo mediji, već i brojne javne i privatne institucije svjesne su vrijednosti Hininih vijesti, da su to vijesti koje nisu ostrašćene, koje nisu pune prijevoda, vrijednosnih sudova, već da su to provjerene informacije iz vjerodostojnih izvora iz kojih stoje iskusni novinari

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Za ravnatelja Hrvatske izvještajne novinske agencije (*Hina*) **Siniša Kovačić** izabran je rujna prošle godine. Novinarstvo je studirao na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, a doktorirao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Karijeru je započeo u koprivničkim lokalnim medijima, a 1996. godine zaposlen je na Hrvatskoj radioteleviziji (HRT), gdje je 22 godine radio kao novinar, urednik i voditelj te jedno vrijeme bio vršitelj dužnosti glavnog ravnatelja. Od 2018. godine bio je glavni urednik Hrvatske katoličke mreže, koja uključuje Informativnu katoličku agenciju (IKA) i Hrvatski katolički radio (HKR). Dobitnik je nagrade Hrvatskoga novinarskog društva za televizijsko istraživačko novinarstvo 2006. godine te Godišnje nagrade Hrvatskih novinara i publicista za 2020. godinu.

»Svjesni smo uloge *Hine*, kao najveće novinske agencije u Hrvatskoj, ali i šire i odgovornosti ne samo u izvještavanju iz Hrvatske, već i obveze da izvještavamo o Hrvatima izvan Hrvatske. U želji da ojačamo vidljivost osoba, događaja, tema Hrvata izvan Hrvatske postavili smo si ciljeve, a jedan od njih svakako je sustavnije pratiti i izvještavati o temama i aktivnostima Hrvatskog nacionalnog vijeća, udruga i institucija«, rekao je nakon nedavnog posjeta HNV-u Kovačić.

U intervjuu za *Hrvatsku riječ* ravnatelj *Hine* govori o njezinu radu i današnjim izazovima novinarstva.

► **Što ste prije ovog dolaska u Suboticu znali o Hrvatima u Srbiji, radu udruga, institucijama, političkom djelovanju, problemima?**

Prvi puta sam u Suboticu došao prije 6 ili 7 godina kao urednik Hrvatske katoličke mreže na poziv urednika *Zvonika* vlč. **Vinka Cvijina**. Već pri prelasku granice u Batini na putu do Subotice fascinirao me velik broj raspele koje sam vidio uz cestu. Dojmila me i mirnoća, pito-

most i toplina ovih ljudi. Preko mjesečnika *Zvonik* počeo sam se nakon tog posjeta upoznavati s Hrvatima u Srbiji. Posljednjih šest mjeseci sam ravnatelj *Hine* i sukladno Zakonu o *Hini* i uređivačkoj politici mi sustavno pratimo Hrvate izvan Hrvatske, tako da *Hina* ima posebnu rubriku Hrvati izvan Hrvatske u kojoj se objavljuju i vijesti s ovog područja.

► **Ima li u Hrvatskoj dovoljno informacija o Hrvatima u Srbiji, mogu li one dobiti medijsku pozornost?**

Kvalitetnih i zanimljivih informacija ima, samo je pitanje mogu li se one probiti do svih građana. Živimo u vremenu velike informacijske buke. Svi se žele nametnuti i biti vidljivi, a pritom su se poremetili kriteriji objavljivanja informacija, gdje se više ide na emociju, a manje na racio, gdje se više cijeni »klikabilnost«, senzacionalizam, površnost, a ne nekakva dubina, selekcija informacija što su nekada radili tradicionalni mediji.

► **Živimo u vremenu u kojem vijest živi kratko, kada svi misle da mogu biti novinari. Kako se borite za čitatelje? Treba biti brz, ali i ostati objektivan, profesionalan.**

Hina je oaza kvalitetnog novinarstva. To se iz dana u dan potvrđuje sve više, jer utjecaj *Hine* sve više raste, primjećujemo upravo u medijima koji se bore za svoju vidljivost. U ovim složenim ekonomskim okolnostima medijima je postalo preskupo održavati snažne redakcije. Zbog toga često posežu za senzacionalizmom i površnošću. S druge strane svjesni su da moraju zastupati interes javnosti i upravo u želji da balansiraju interes publike i interes javnosti oslanjaju se na vijesti *Hine* i u tom kontekstu nismo ugroženi. Naprotiv, u ovoj informacijskoj buci vidimo veliku priliku za *Hinu*.

► **Za ravnatelja ste imenovani u rujnu prošle godine. Dugogodišnji ste novinar, urednik. Što Vas je motiviralo da se prijavite na natječaj i da se prihvatite dužnosti ravnatelja *Hine*?**

Kada postavite takvo pitanje, morate znati da me je kroz cijelu moju karijeru uvijek vodila jedna ideja i jedan cilj, a to je da nešto što znam prenesem i drugima. Kada sam vidio natječaj za ravnatelja *Hine*, vidio sam priliku da mogu aspekt agencijskog novinarstva koji sam usavršio kao glavni urednik Informativne katoličke agencije ponuditi i na nacionalnoj razini. S druge strane, vidio sam brojne mogućnosti koje se otvaraju ispred same *Hine*. I to je bio glavni motiv. Sjeo sam i danima pisao program. Kako je nastajao postalo mi je jasno da tih prilika ima jako puno. Uspoređivao sam *Hinu* sa svjetskim novinskim agencijama, trendovima na društvenim mrežama, trendovima u digitalnom novinarstvu i došao do zaključka da možda mogu, upravo u ovom trenutku, odgovoriti izazovu da *Hina* i dalje ostane vjerodostojan, ugledan medij.

► **Prvu vijest *Hina* je emitirala 1990. godine. Što je danas *Hina*? Kada Vas to pitam, mislim pri tome koliko je uposlenih, kako je organizirana redakcija, koliko sadržaja producirate, možete li pokriti sva važna područja u Hrvatskoj i svijetu?**

Da, *Hina* u brojkama. Dnevno emitiramo 200 do 230 vijesti. Redakcija ima oko 100 stalno zaposlenih novinara. Ono što je izumrlo u drugim redakcijama kod nas nije, a to je sektorsko novinarstvo. Mi i dalje imamo redakciju kulture, gospodarstva, sportsku redakciju i da ne nabrajam dalje. Njeguemo to specijalizirano novinarstvo. Gotovo da nema medija u Hrvatskoj koji nije pretplatnik *Hine*. Ne samo mediji, već i brojne javne i privatne institucije svjesne su vrijednosti *Hininih* vijesti, da su to vijesti koje nisu ostrašćene, koje nisu pune pridjeva, vrijednosnih sudova, već da su to provjerene informacije iz vjerodostojnih izvora iz kojih stoje iskusni novinari i urednici. I sami ste spomenuli kada je emitirana prva vijest. Ja ću samo ukazati na jednu zanimljivu činjenicu: danas u *Hini* imamo još dvadesetak kolega koji su tamo od prvog dana. Tako da paralelno imamo mogućnost i razviti *Hinu*, a s druge strane puno toga naučiti od ljudi koji su je stvarali, koji se i danas trude da naš servis vijesti zaštite od bilo kakvog aktivizma, tržišnog, ekonomskog ili ideološkog pritiska i da pokažemo svima kako novinarstvo može izgledati kada se drži profesionalnih standarda.

► **Žele li mladi novinari doći u *Hinu* ili radije odlaze u druge medije gdje je posao novinara možda manje zahtjevan?**

Sve više mladih kolega želi doći u agencijsko novinarstvo. Međutim, prije toga ipak zakorače u komercijalno, brzo novinarstvo i onda se tamo suoče s dva izazova. Prvo je strašan pritisak, a drugi je aktivistička uređivačka politika, gdje, kako oni sami svjedoče, moraju pisati tekstove iz kojih ne stoje, moraju producirati sadržaje koji nisu profesionalni, moraju pisati sadržaje koji nisu objektivni nego su privlačni, formirani na način da privlače pozornost publike. I onda pod pritiskom urednika i vlasnika da moraju dnevno producirati veliki broj tekstova pucaju, umore se i žele prijeći u profesionalniju, ugodniju sredinu gdje nema takvog pritiska i gdje se mogu profesionalno razvijati.

► **Upravo ovo o čemu ste govorili jesu danas izazovi novinarske profesije. Uz to, živimo u digitalnom svijetu. Sve je brzo, svatko može objaviti vijest, fotografiju ili video na društvenim mrežama i biti brži od nekog medija. Tu je i umjetna inteligencija. Kako se nosite s time, borite protiv toga ili koristite?**

Rekao bih i jedno i drugo i treće. Svjesni smo građanskog novinarstva, mogućnosti da svaki građanin može danas biti novinar, a opet s druge strane svi smo dužni raditi na medijskoj pismenosti, edukaciji, da upravo ta velika većina ljudi koja se informira putem društvenih mreža može na kraju dana provjeriti je li ta informacija zaista takva, jesu li činjenice i okolnosti zaista takve i je li to što je objavljeno istinito ili djelomično istinito. Danas vidimo da se često koristi umjetna inteligencija tako da se iskopiraju hibridne vijesti i zamoli umjetna inteligencija da preformulira tu vijest koja se onda objavi. To u suštini predstavlja povredu autorskih prava i intelektualnog vlasništva. Tražimo način da tome doskočimo. Naravno, pozivamo kolege da se odupiru takvom trendu i toj

uređivačkoj logici na nekim portalima. Srećom, postoji zdrav razum u većim medijima, specijaliziranim, etabliranim medijima; postoje urednici koji žele slijediti pozitivne primjere, ulažu u kvalitetno novinarstvo, istraživačko novinarstvo, tako da ne mogu reći da je *Hina* usamljena na tom putu. Međutim, ima i ovih devijacija i mislim da smo svi zajedno pozvani suprotstaviti se tome, a s druge strane raditi na medijskoj pismenosti. Danas je lako ob-

»Od svoga osnivanja, *Hina* primjenjuje načela neovisnog, nepristranog i profesionalnog novinsko-agencijskog izvještavanja na kojima je izgradila današnji kredibilitet. Kao nacionalna novinska agencija, *Hina* je glavni izvor dnevnih informativnih sadržaja u Hrvatskoj koji osigurava sveobuhvatan i vjerodostojan 24-satni servis domaćih i međunarodnih vijesti nacionalnim i lokalnim medijima, te ostalim pretplatnicima, odnosno komunikacijskim potrebama hrvatske javnosti u cjelini. Vijesti i drugi sadržaji *Hine* nalaze se u svim relevantnim hrvatskim medijima, a u podlozi oko dvije trećine svih vijesti u Hrvatskoj najčešće je agencijska vijest *Hine*, što je standard zastupljenosti novinskih agencija i u drugim zemljama«, navodi se na internetskoj stranici *Hine*.

manuti. Razvojem digitalnih medija postoji cijeli set medijskih manipulacija s pomoću kojih se manipulira pažnjom, emocijom, osjećajima korisnika, a onda i njegovim navikama i stvara mu se određena percepcija.

► **Može li se onda reći da je novinarski posao danas još odgovorniji?**

Novinarski posao prije svega je poziv. To mora biti osobno u vama, vi morate željeti biti prije svega korektiv društva, ali na jedan pošten način. Upravo zbog toga velika je odgovornost i na obrazovnim institucijama, da s odjela za komunikologiju, komunikacije ne izlaze »piarovi«. Svjesni smo da je pr industrija zanimljiva, ali jednaka pozornost mora se posvetiti osvješćivanju da je novinarstvo jedan kvalitetan poziv.

► **Jeste li ipak primorani imati društvene mreže?**

Ne bih rekao primorani. Društvene mreže su neizbježne. One su alat komunikacije s javnošću, tako da i mi u *Hini* planiramo jedan iskorak u tom digitalnom svijetu, kroz još aktivniju ulogu *Hine* kao najveće novinske agencije na

ovim prostorima upravo prema publici koja je prisutna na društvenim mrežama. Mi moramo ući u tu digitalnu ulicu. Ne možemo se praviti da to ne vidimo, da su nam oni nebitni. Bitni su nam. Bit će nam važni sve više i više, ali nećemo pri tome odustati od kriterija, od toga da iza svake profesionalno oblikovane vijesti stoji relevantan izvor informacija, školovani novinar, urednik i glavni urednik koji određuju što je bitno, a što ne.

► **Veliki broj Hrvata živi u iseljeništvu, u 12 europskih država priznat im je status nacionalne manjine; u europskim zemljama žive i Hrvati koji su otišli kao radna migracija. Koliko oni imaju prostora u servisu *Hine*?**

Uvijek ćemo reći nikada dovoljno. Zato smo i došli u Suboticu da vidimo kako Hrvati žive ovdje, imaju li neka očekivanja od nas. Mi u uredu u Zagrebu ne možemo znati kako je vama ovdje, imate li nekih očekivanja. S druge strane, morate razumjeti da novinarstvo traži proaktivnost, spremnost na suradnju. Da biste ispričali neku dobru priču taj koji stoji iza te priče treba to željeti, biti dostupan. U kriznim situacijama nužno je imati sugovornika koji vam vjeruje. Samo tako možete informaciju prenijeti točno i bez senzacionalizma.

► **Kakvi su vam planovi, hoće li zaživjeti servis za Hrvate izvan Hrvatske?**

Nitko sretniji od nas da velike projekte možemo ostvariti odmah. Znamo kako, ali limitirani smo ne samo financijama, već i nekim drugim stvarima. Ponovit ću: *Hina* ima rejting, ugled u stručnoj i općoj javnosti i ni jedan potez ne smije joj ugroziti čist obraz. U tom smislu dobro promišljamo o svakoj novoj stavci, a opet smo jako ambiciozni i svjesni da moramo i možemo ponuditi više. Rubrika Hrvati izvan Hrvatske vjerujem da će biti osnažena, da li kao poseban portal ili rubrika, i jedno i drugo bilo bi dobro. Ono što ne bi bilo dobro je da postane getoizirana, rubrika za tamo neke Hrvate izvan Hrvatske jer smatramo da je vijest vijest bez obzira odakle dolazi.

► **U Srbiji *Hina* ima dva dopisnika. Je li to dovoljno?**

Da, imamo dva dopisnika. Ideja nam je širiti dopisničku mrežu, ali ne na uštrb kvalitete i profesionalnosti. Pogled u susjedovo dvorište uvijek je zanimljiv pogled. Srbija je nama susjedna država i sve što se tu događa nama je zanimljivo, kao i u BiH i drugim susjednim zemljama i vidimo da na dnevnoj bazi ima prostora za više vijesti. Nadamo se da ćemo u idućem razdoblju uspjeti povećati broj informacija iz susjedstva.

► **Mislite li pri tome na opće informacije ili informacije koje se tiču Hrvata u Srbiji?**

I na jedno i na drugo. Znamo što nećemo. Ne želimo senzacionalizma, manipulacije, spinove.

► **Ima li novinarstvo danas svoje mjesto, kako se nositi s različitim pritiscima, izboriti za objektivno i kvalitetno novinarstvo?**

To je, rekao bih, pitanje za doktorsku disertaciju. Širi se medijski pluralizam u Hrvatskoj, što nije loše, širi se digitalni prostor, dolazi nam umjetna inteligencija, kao novi alat koji se može i kvalitetno upotrebiti i zloupotrijebiti,

međutim uvijek sve počiva na osobi. Mislim da je danas više nego ikad za kvalitetno medijsko opismenjavanje potreban vrhunski obrazovan kadar. U tom smislu dobro je da na nizu hrvatskih sveučilišta i fakulteta postoje odjeli novinarstva, komunikologije koji rade na tome da opismenjuju novinare. Ono što vidimo da je danas problem kod tih mladih ljudi je da prerano dobiju samopouzdanje, spremni su prerano sami odlučivati što je vijest, što nije vijest. Mi ih tu kočimo. Pokrenuli *Hininu* aka-

Danas u *Hini* imamo još dvadesetak kolega koji su tamo od prvog dana. Tako da paralelno imamo mogućnost i razviti *Hinu*, a s druge strane puno toga naučiti od ljudi koji su je stvarali, koji se i danas trude da naš servis vijesti zaštite od bilo kakvog aktivizma, tržišnog, ekonomskog ili ideološkog pritiska i da pokažemo svima da smo kao struka oaza novinarstva.

demiju da novinarima koji ulaze u sustav ili su već u sustavu omogućimo ne samo edukaciju kako treba izgledati agencijska vijest, već da dobiju mentora, osobu koja ima jako puno iskustva, koju mogu pozvati kada god žele, dobiti savjete, smjernice.

► Pratite li medije u Srbiji?

Pratim koliko mi to dopuštaju obveze. Poprilično sam informiran o situaciji u Srbiji i žao mi je kada vidim da postoji još uvijek puno prostora upravo među nama i kolegama u Srbiji da smanjujemo tenzije između Hrvatske i Srbije. Mi smo ipak susjedi. Bez obzira na neslavnu prošlost ostat ćemo susjedi i morali bismo se uvažavati, cijeniti, rasti i bogatiti se na nekim prednostima, talentima koje i jedni i drugi sigurno imamo.

► **Srbija je podijeljeno društvo, takvi su i mediji, nema polemike u medijskom prostoru. U Hrvatskoj je to ipak drugačije.**

Dio medijskog prostora u Srbiji ima izražen aktivistički karakter. Drago mi je da ste Vi rekli da medijskom prostoru nedostaju polemičke emisije. Moramo razlikova-

ti kritiku od kritizerstva. Kritika nas korigira, obogaćuje, dobronamjerna je. Dojam je da je dio srpskih medija skliznuo u kritizerstvo, što djeluje usmjereno i vođeno određenim interesima, a manje javnim interesom.

Radni susret – seminar za predstavnike udruga

Knjiga – od ideje do proizvoda

Uz edukaciju s ciljem unaprjeđenja kvalitete knjiga i prezentaciju u vidu mini-sajma hrvatskih nakladnika u Srbiji, seminar je bio prilika i za razmjenu iskustava te poticanje zainteresiranih na ovu vrstu djelatnosti

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organizirao je 18. travnja radni susret – seminar za predstavnike hrvatskih udruga i zainteresirane pojedince s temom *Hrvatska knjiga u Srbiji: od ideje do konačnog proizvoda*. Okupivši tridesetak sudionika, program je održan u HKC-u Bunjevačko kolo u Subotici.

Uz edukaciju s ciljem unaprjeđenja kvalitete knjiga, seminar je bio prilika i za prezentaciju nakladničkih ostvarenja, razmjenu iskustava te poticanje zainteresiranih na ovu vrstu djelatnosti. Predavači su bili dopredsjednik Društva hrvatskih književnika **Mirko Ćurić** iz Đakova i urednica i knjižničarska savjetnica **Katarina Čeliković** iz Subotice.

Kako je u uvodu istaknuto, iako se to predviđalo, novi mediji nisu zamijenili knjigu, o čemu svjedoči podatak

da su najposjećeniji sajmovi i u Beogradu i u Zagrebu, upravo sajmovi knjiga. Uz dvije profesionalne ustanove – ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*, i dio hrvatskih udruga bavi se nakladništvom, a među Hrvatima u Srbiji godišnje se u prosjeku tiska između 30 i 40 naslova različitih vrsta i rodova (književnost, publicistika, znanost, umjetnost...). Kako se moglo čuti, posljednjih godina bilježi se porast stručno-znanstvene literature, s pretežitim temama iz baštine ili povijesti ovdašnjih Hrvata. Također, sve se više tiskaju katalozi i brošure koje prate aktivnosti institucija i udruga. Više je od deset književnih manifestacija godišnje, od kojih su središnja Dani hrvatske knjige i riječi u Subotici – Dani Balinta Vujkova, a glede valorizacije, dodjeljuje se čak deset nagrada vezanih za knjigu (od nagrade za životno djelo, preko godišnjih i trijenalnih nagrada, do natječaja).

Marker identiteta

Katarina Čeliković kaže kako solidan broj naslova i nakladnika ukazuje na važnost knjige u hrvatskoj manjinskoj zajednici.

»Hrvati u Srbiji imaju status manjinskoga naroda od 2002. godine. Od tada do danas primjetan je porast broja tiskanih naslova, što je posljednjih godina u prosjeku između 30 i 40 godišnje. To pokazuje kako je knjiga važan marker identiteta ovdašnjih Hrvata, imajući u vidu sam sadržaj ali i očuvanje jezika. Današnjim seminarom željeli smo pokazati kako se knjizi treba pristupiti s više strana – od sadržaja do dizajna, te ju kao 'proizvod' prilagoditi suvremenim trendovima. Želimo da naše knjige dođu do što većeg broja čitatelja, neovisno radi li se o književnosti, stručno-znanstvenoj literaturi ili knjizi za djecu«, kaže Katarina Čeliković.

Na seminaru je bilo riječi o osnovnim pojmovima vezanim za proizvodnju knjige, kao što su korice, impre-

sum, hrbat, arak, paratekst, klapna, rikna, CIP ili ISBN, a posebno je naglašena važnost uloge urednika, lekture i korektore te vizualne prijemčivosti sadržaja.

»Izuzetno je važno imati jednu strukturu u kojoj su bitni urednici i recenzenti knjige, ljudi koji će autorima dati određene smjernice i vrednovati to djelo. Ujedno, stručnim osobama prepustiti tehnički dio vezan za prijelom i opremanje knjige«, kazao je dopredsjednik DHK-a Mirko Čurić.

Stanje i izazovi

Čurić je, među ostalim, govorio o stanju i izazovima nakladništva u Hrvatskoj. Dotičući se jedne od aktualnih tema, Čurić je podsjetio kako je Društvo hrvatskih književnika prošle godine donijelo Deklaraciju o umjetnoj inteligenciji u kojoj osuđuje svaku upotrebu umjetne inteligencije kojom se izražava zabrinutost zbog utjecaja AI-ja na književno stvaralaštvo, autorska prava i prevoditeljsku struku.

»Tu bih rekao rekao da ne smijemo dozvoliti da nas ponese lakoća slaganja riječi koju AI omogućuje«, navodi Mirko Čurić.

S ciljem veće dostupnosti čitateljima i istraživačima, udruge su pozvane slati i darivati svoje knjige javnim knjižnicama pa tako i za hrvatsku manjinu središnjoj *Biblioteci Croatici* pri ZKVH-u. Kako se moglo čuti, posljednjih se godina unutar manjinskog kulturnog prostora radi i na digitalizaciji knjiga, gdje se ističu ZKVH i KD *Ivan Antunović* iz Subotice.

Dojmovi sudionika

U sklopu susreta priređen je i mini-sajam knjiga hrvatskih nakladnika iz Srbije. Budući da je ovo bio prvi takav susret, sudionici su ga pozitivno ocijenili te iskazali želju da se s takvom praksom nastavi.

Udrugu *Hrid*, osnovanu 2023. godine, predstavljala je **Josipa Dević** koja smatra kako je seminar bio koristan za sve one koji se bave knjigom.

»Predavanja su bila korisna. Također, iznenađena sam količinom izdanja koja su ovdje predstavljena, što pokazuje da naša riječ ovdje održava naš narod a ujedno i obogaćuje kulturu zemlje u kojoj živimo«, kaže Dević.

Udruga *Urbani Šokci* iz Sombora predstavila je svoju nakladničku priču kreiranu za osamnaest godina koliko postoje.

»Za 18 godina postojanja udruge objavili smo 18 knjiga različitih autora i šest zbornika sa stručnog skupa *O Šokcima je rič*. Jako sam sretna što smo imali priliku izložiti naša izdanja drugim nakladnicima u hrvatskoj zajednici, razmijeniti iskustva i knjige, te nastaviti suradnju na prezentaciji naše kulture i tradicije na prostoru Srbije«, kaže predsjednica udruge **Marija Šeremešić**.

Na seminaru je bio i **Zlatko Gegenbauer** iz udruge *Petrovaradinska baština* koja je osnovana prošle godine, okuplja šesnaest stručnjaka a planira se baviti i nakladništvom. Po njegovim riječima, bilo je korisno i čuti i vidjeti ono što je ovom prigodom predstavljeno.

»Do sada sam skenirao 26.000 stranica po javnim i obiteljskim arhivama, uradio sam 92 intervjua, imam 54 porodična stabla. Udruga ima puno artefakata i originalnih dokumenata, stare kuće u Petrovaradinu se ruše, ljudi nemaju kome građu ostaviti. Mi smo se okupili da to zapišemo. Planiramo izdavati knjige s temama iz baštine Petrovaradina, ali i Novog Sada te drugih mjesta u Vojvodini«, kaže Gegenbauer.

Svjedočanstvo današnjice

U uvodnom dijelu susreta, u ime organizatora obratili su se v. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako**, predsjednica HNV-a i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** te predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**.

»Zahvaljujući suvremenim tehnologijama, danas imamo inflaciju riječi u javnom prostoru. Tu prednjače online izdanja i društvene mreže, ali treba reći i kako je danas lakše izdati knjige nego prije 100 ili 50 godina, te su i ti sadržaji ponekad više nego upitni. Zato je naša odgovornost velika jer stvaramo sadržaje koje će generacije nakon nas čitati, listati i poučavati. Naime, vrijeme koje danas živimo cijenit će se po onome što je ostalo zapisano. Druge forme su, za sada, kraćeg daha«, kazao je Bako.

Vojnić je ovom prigodom uputila zahvalu svima koji sudjeluju u knjiškoj produkciji ovdašnjih Hrvata.

»Knjiga govori o identitetu naše zajednice, od sadržaja, uređenosti, lekture, grafičkog dizajna... Ono što stvaramo čitat će generacije iza nas i jako je važno da to bude uređeno, reprezentativno i visoke kvalitete. Hvala vam što promišljate način na koji ćemo ostaviti pisanu riječ iza nas«, rekla je Vojnić.

D. B. P.

Tihi i lijepi lokalpatriotizam

Jedan od kulturnih domaćih filmova – a takav je svaki koji je nastao kao plod ekranizacije pisanja **Dušana Kovačevića** (u novije vrijeme i tandemom **Ante Tomić – Rajko Grlić**) – *Balkanski špijun* iznjedrio je ne tako često spominjanu, ali ipak antologijsku rečenicu »Okrećite Beograd« koju je izgovorio glumac **Milan Caci Mihajlović**. Ta rečenica »u izvedbi« osobe koja je prešla rub »normalnog« ponašanja u svojoj suštini predstavlja bunt protiv postojećeg stanja, odnosno želju da se ono promijeni na bolje i ljepše, a fasada starog, ruiniranog zida negdje u blizini centra glavnoga grada na koju glumac »mala« nabacujući boju na njega samo vizualno pojačava značenje izgovorenog apela. Slične akcije, ali obično u tišini noći, rade diljem svijeta, pa tako i kod nas u Subotici, »revolucionari« ispisujući po zidovima ili pak vagonima najrazličitije sadržaje, od žvrljotina nerazumljivoga značenja pa do otvorene ksenofobije, šovinizma, rasizma ili pak veličanja ratnih zločinaca, ružeći ih i ostavljajući za sobom potpis osoba koje u svom razvoju nisu stigle dalje od vandalskog uređenja društva. Ali, kako vandali, barbari i ostali ljubitelji autokrata, tirana, diktatora i ostalih neprikosnovanih vođa nisu tema teksta, ostavimo ih u tami štakorskih rupa iz kojih ionako izlaze samo čoporativno i kada sunce već debelo zaželi laku noć svakom normalnom čovjeku.

Tema je danas lijepa. Ali i tužna.

Lijepa je zbog toga što dizajnerka **Natalija Boka** – koja je prije dvije godine inicirala akciju farbanja dvadeset subotičkih kapija – nastavlja svoj rad za promjene na bolje i ljepše u svome gradu, ovoga puta u okviru aktivista neformalne grupe građana *Subotica is not dead* (*Subotica nije mrtva*). Kako prenosi portal *Subotica.com*, ova je grupa nakon jesenskih akcija uljepšavanja prostora oko Mliječne tržnice ovih dana sličan posao odradila i kod hotela *Patria*. Tim od jedanaest ljudi prvo je očistio teren od nagomilanog otpada, a zatim su ofarbali ograde i zidove, zasadili nove biljke i zamijenili oštećene betonske stupove. I sve je to, kako se i na slikama a posebno ako se tuda prođe, dalo jedan novi izgled do tada ružnom prostoru u samom središtu grada.

Ljepota ove i svih prethodnih akcija koje je inicirala i u djelo provela Natalija Boka sa svojim volonterima sadržana je i u njezinim riječima da svaki detalj čini grad – i ofarbana ulazna vrata ili ograda, i svaka nova sadnica i očišćen prostor – i da nijedan nije manje važan. Iza ovih jednostavnih, ali vrlo konkretnih riječi (i djela) stoji i bunt iz *Balkanskog špijuna*, ali i čisti, tihi lokalpatriotizam koji se ne manifestira mitingaškim urlanjem i bjesomučnim mahanjem zastavama nego radom na uređenju prostora u kom živiš, bilo da je riječ o odbacivanju snijega, čišćenju šuma od otpada ili pak farbanjem vrata ili ograda kako bi dobile željeni lik, lik objekta iza kojega se vidi čovjek.

Foto: Natalija Boka – Subotica is not dead

Tužniji dio ove priče sadržan je u činjenici da iza ovakvih akcija stoje pojedinci ili grupe aktivista jer rade posao koji je po svojoj suštini u nadležnosti lokalne samouprave. I pored izvođenih radova u središtu grada na njegovom uređenju tijekom 2024. i 2025., djeluje kao da silni milijuni dinara utrošenih za te namjene (samo 2020. 247 milijuna dinara za obnovu fasada u centru) nisu (bili) dovoljni da se običan građanin ne zastidi kada prođe *Gomboškim sokakom* ili pak iza nekadašnje robne kuće *Centar*. S tim u vezi, tužno je upravo to što za poslove ovakve vrste – koji su po svom financijskom opsegu ipak znatno manji – na javnim površinama u lokalnoj samoupravi, odnosno nadležnim javnim poduzećima ne postoji niti svijest o tome da je nešto jednostavno ružno i da bi se uz malo truda i sredstava stanje dijametralno moglo popraviti na bolje, a moguće niti dobre volje za to da se s tim ciljem uputi grupa radnika da bi se, primjerice, uklonio nagomilani otpad u Kelebijskoj šumi oko Srpskog šora ili pak oprali prozori na zapuštenim izlozima nekadašnjih tvrtki koje su u namam uzeli poslovni prostor u središtu Subotice.

Stoga, nakon iskustva koje imamo s Natalijom Boka i njezinim timom volontera, kao i s njenim iskustvom i profesionalnim zvanjem, možda u lokalnoj samoupravi ne bi bilo loše razmisliti o tome da se prilikom razgovora o uređenju grada i donošenju odluka o sredstvima koja će biti izdvojena za te namjene kao partner za razgovor, odnosno konzultant angažira upravo neformalna grupa građana *Subotica is not dead*. Korist za grad vjerojatno bi bila opća, a šteta bi se moguće bilježila na konto individualnih taština.

Z. R.

HKPD Matija Gubec obilježio petnaestu obljetnicu bavljenja turizmom i 20.000-og posjetitelja

Pioniri seoskog turizma među Hrvatima u Srbiji

»Konkretno turističke aktivnosti započeli smo 2011. godine kada nam je prvu turističku grupu doveo vlč. Ivica Ivanković Radak i nekako se poklopilo da i ovu grupu koja nam dolazi također on organizira i dovodi, a poklopilo se i s 20.000-im turistom koji dolazi u Tavankut na 15. godišnjicu našeg bavljenja turizmom«, kazao je Ladislav Suknović

Prošloga četvrtka Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* u Tavankutu obilježilo je petnaest godina bavljenja turizmom i 20.000-og turističkog posjetitelja. Tavankut su posjetili župljani župe Vetovo kraj Kutjeva, a njihovo hodočašće u Bačku i Srijem, osim upoznavanja sa znamenitostima, imalo je za cilj i upoznavanje sa životom i radom, baštinom i sadašnjicom ovdašnjih Hrvata i Katoličke crkve. Prigodni darovi uručeni su 20.000-oj posjetiteljici **Branki Raguž** iz Vetova, te vlč. **Ivici Ivankoviću Radaku** koji je prije petnaest godina prvi puta doveo organiziranu grupu turista iz Zagreba u Tavankut kao i ove godine turističku grupu hodočasnika iz župe Vetovo kod Kutjeva, iz Požeško-slavonske županije.

Poveznice požeške i subotičke biskupije

Kako nam kaže vlč. **Želimir Žuljević**, župnik župe Vetovo, niz je poveznica koje povezuju vjernike iz Požeštine te Bačke i Srijema.

»Dolazimo iz župe Bezgrješnog začetca Blažene Djevice Marije u Vetovu kraj Kutjeva. Volimo hodočastiti, pa smo tako prošle godine hodočastili u Crnu Goru u posjet tamošnjim Hrvatima, a ove godine odlučili smo posjetiti

Hrvate u Srijemu i Bačkoj. Budući da vlč. Ivicu Ivankovića Radaka poznajem još sa studija, kao i biskupa zrenjaninskog **Mirka Štefkovića** odlučili smo posjetiti ove krajeve, a poveznica s našom biskupijom je zaštitnica sv. Terezija Avilska, a jednako tako imamo i biskupijsko svetište Gospe od suza u Pleternici kao što ima i ovdje na Bunariću«, kaže vlč. Žuljević, te dodaje da su, osim upoznavanja sa znamenitostima, ovakva hodočašća važna jer se upoznaju i sa životom ovdašnjih Hrvata i Katoličke crkve.

»Dolazio sam u Suboticu i ranije, ali mnogi koji su ovdje došli nisu. Hodočašća nisu samo duhovni dio već i tzv. vjerski turizam – upoznavanje sa znamenitostima što i te kako puno znači jer su mogli čuti i vidjeti kakvo je stanje Hrvata i Katoličke crkve kao manjine, a meni je još draže, kada izidemo iz Hrvatske posjetiti naše Hrvate, da vide kako oni žive, koja im je problematika i poteškoće, pa da osjete ne samo taj senzibilitet već da znaju cijeniti ono što mi imamo u našoj domovini«, kaže vlč. Žuljević.

Vlč. Ivanković Radak kaže kako se dobro sjeća prvih gostiju iz Zagreba, kada je zapravo počela tavankutska priča ugošćavanja turističkih grupa iz Hrvatske.

»Jako se dobro sjećam tog događaja jer smo onda još više kasnili nego danas, ali to se pokazalo dobrim jer se oni s lokalnim pekarom nisu uspjeli dogovoriti pa je veče-

ra još više kasnila, a ta anegdota se i danas prepričava. Na ovome hodočašću župljani Vetova posjetili su Sombor, Suboticu, Bunarić i Tavankut, a zatim idu u Srijem gdje posjećuju Petrovaradin, Karlovce, Tekije i završava se put u Srijemskoj Mitrovici«, kaže vlč. Ivanković Radak.

Tijekom boravka u Subotici hodočasnici su posjetili i Hrvatski dom – Maticu gdje su se upoznali s djelovanjem ključnih ustanova hrvatske zajednice u Srbiji.

Prije petnaest godina i danas

Ladislav Suknović, danas član HKPD-a *Matija Gubec*, u vrijeme pokretanja turističke priče Tavankuta bio je predsjednik udruge i zamajac pokretanja turizma u ovome selu. Podsjetio nas je na početke turizma u Tavankutu.

»Mi smo se 2010. godine kandidirali za natječaj koji je bio raspisan za izbor najturističijih sela Vojvodine koje je provodilo Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo, Turistička organizacija Vojvodine i turistički klaster *Istar 21*. Tada smo ušli na listu deset najturističijih sela Vojvodine i započeli ovu priču. Konkretno turističke aktivnosti započeli smo 2011. godine kada nam je prvu turističku grupu doveo vlč. Ivica Ivanković Radak i nekako se poklopilo da i ovu grupu koja nam dolazi također on organizira i dovodi, a poklopilo se i s 20.000-im turistom koji dolazi u Tavankut na 15. godišnjicu našeg bavljenja turizmom. Tim povodom napravili smo statistički presjek jer vodimo evidenciju o turističkim posjetima, bilo da su privatno organizirani, preko turističkih agencija ili udruga s kojima surađujemo. Smatrali smo da je to vrlo važno naznačiti jer smo mi ipak jedna seoska sredina koja do prije petnaest godina nije ni pomišljala da će se baviti turizmom, a sada bilježimo i neke ozbiljnije brojke. To za neku razvijeniju turističku destinaciju i sredinu nije možda toliko atraktivno, ali za našu sredinu to puno znači«, kaže Suknović.

Dodaje kako su prije petnaest godina bili na začelju liste da bi 2015. već dospjeli na vrh, a 2016. dobili su dva priznanja – za donatorstvo u turizmu i kao 99 najboljih u turizmu u Srbiji.

Menadžer za kulturna događanja i tajnik udruge **Ivica Dulić** uključen je i u organizaciju turističkih programa. Podsjeća na početke bavljenja turizmom i uspješan razvoj koji je bio prekinut pandemijom korone.

»Kako smo krenuli 2011. svake smo godine imali sve bolje i bolje rezultate i vrhunac uspona je išao do korone kada je prekinuto. Da je nastavljen isti tempo, mi bismo došli do 30.000-og posjeta jer je trend bio i više od par tisuća godišnje prosječno. Za vrijeme korone i poslije posjeta je bila loša, a prošla godina je bila također loša zbog političke situacije te smo imali samo dvije grupe. Ove smo godine imali manjih posjeta grupica ili obitelji iz drugih država koji su čuli za nas pa svraćaju da vide Galeriju prve kolonije naive u tehničari slame te etno salaš *Balažević*, crkvu Presvetog srca Isusovog i Tavankut općenito«, kaže Dulić, te se nada da će se njihova turistička priča uspješno nastaviti.

J. D.

Dojmovi hodočasnika

Hodočasnica **Ivanka Brnčić** iz Pleternice, a rodom iz Vetova, kazala je za *Hrvatsku riječ* kako se predивно osjeća u Tavankutu.

»Izvršno je sve, a najviše mi se dopao pravi bunjevački salaš. Ja sam iz prave šokačke familije i sve sam to imala kod kuće, sve te jastuke, namještaj i sve mi je to drago. Oduševljena sam i vanjskim izgledom a posebno unutaronošću ovog salaša. Ovo je moje djetinjstvo, ovi kreveti, ova škrinja, ove slike. Imam još kod kuće takve slike, a i kod nas se isto to radi da se ovakve stvari čuvaju i obnavljaju. Svaka čast, predobri ste«, kaže Ivanka dok snima sobe u etno salašu *Balažević*.

Antun Previšić iz Kutjeva također kaže kako su mu dojmovi jako lijepi i da će ponovno doći.

»Najviše mi se dopada ova etno kuća i vaš voditelj **Ladislav Suknović**; priče koje nam je ispričao jako su mi se dopale. Prvi puta sam ovdje, a planiram ponovno doći u proširenom izdanju«, kaže Antun.

Koncert povodom 80 godina postojanja HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta

Zvuci tambure u znaku jubileja

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta ove godine obilježava 80 godina rada, stvaranja i ljubavi u čuvanju tradicije i time se svrstava u najstariju Udrugu kulture Hrvata u Vojvodini. Osnovano je 1946. godine na temeljima dramske skupine. Kasnije, u prvi plan Društva ističu se folklorni i likovni odjel, a potom i tamburaški koji podjednako pronose tradiciju kroz pjesmu i ples i uz slamarke postaju zaštitni znak Društva. U do posljednjeg mjesta ispunjenoj dvorani Doma kulture u Tavankutu 19. travnja održan je koncert tamburaša kojim su ispričali priču o tamburaškoj sekciji koja djeluje i danas.

»Tijekom ove godine imamo niz obljetnica, no ova brojka od 80 godina nije mala i to na poseban način želimo obilježiti. Stoga je i večerašnji koncert tamburaškog orkestra u znaku ovog velikog jubileja. Osim tamburaške sekcije, Društvo ima više sekcija. Tavankut je poznat po folklornoj sekciji, tamburašima i slamarkama no tu su povremeno i dramska i recitatorska, a u novije vrijeme i sekcija internetskih vještina. Ne smijemo zaboraviti ni turizam, a po potrebi imamo i gastronomska okupljanja. Zaista je širok spektar djelovanja Društva, kako mladih tako i odraslih koji se okupljaju oko HKPD-a *Matija Gubec*«, kaže predsjednica HKPD-a *Matija Gubec*, **Mira Tumbas**.

Tamburaška sekcija *Gupca* tijekom svoje povijesti imala je ljude koji, kako je rečeno, nisu bili samo voditelji, nego i čuvari duha, učitelji i stvaratelji. Svoj doprinos u radu s tamburašima proteklih osam desetljeća dali su **Pere Tumbas Hajo**, **Lazar Malagurski**, **Stipan Prčić Baća**, **Nela Skenderović**, **Stipan Jaramazović** i **Vojslav Temunović**. Njihovim putem danas nastavlja koračati i sadašnji voditelj **Marko Grmić**.

»Povod ovog okupljanja je 80 godina postojanja Društva i moram reći da mi je drago što su me pozvali na ovaj

jubilej jer sam nekih sedam-osam godina bio aktivan i radio s tamburašima. Stariji tamburaši su se organizirali i zapravo ovo je njihova inicijativa. Većina njih svira po raznim ansamblima, a neki se i profesionalno bave sviranjem. Imali su dobru volju i želju te smo s probama krenuli u veljači i sada ćemo prikazati ono što smo pripremili. Na programu ima instrumentalnih kompozicija i poznatih pjesama, a ono što me posebno raduje jeste što su nastupila i djeca, odnosno dječji tamburaški orkestar, koji vodi Marko Grmić. On je sada došao na mjesto na kojem smo mi nekada bili te se nadam da će tako i ostati. Upravo radi tih mladih ljudi možemo vjerovati da će Društvo obilježiti i 100. obljetnicu,« kaže Vojslav Temunović.

O podmlatku i radu s djecom Grmić je naglasio kako ih trenutačno ima 15 koji dolaze učiti svirati tamburu.

»Imamo lijep broj djece koja uče svirati tamburu, a probe imamo dva puta tjedno. Tako smo za večerašnji program spremili *Igrala bi dere*, *Karta iz Tavankuta* koja je večeras premijerno izvedena, a čine je glazbeni motivi Hrvata Bunjevaca iz Bačke i poznata pjesma ansambla *Hajo U mome selu na kraju* gdje nam se kao solist pridružio **Ivan Vukov**«, kaže Grmić.

Kada su u pitanju instrumenti na kojima djeca sviraju i notni zapisi, Grmić je naveo kako se s instrumentima još uvijek bore, ali da imaju izvrsnu suradnju s Hrvatskom glazbenom udrugom *Festival bunjevački pisama*, koji »uskaču« kada je potrebno. Kada su u pitanju notni zapisi i partiture, dio toga se posuđuje iz spomenute glazbene udruge, a dio je privatno vlasništvo sugovornika.

Tijekom večeri izvedene su instrumentalne kompozicije *Veliko bunjevačko kolo*, *Španjolski ples*, *Splet rumunjskih melodija*, *Kad zaigra srce u primaša*, *Casino csárdás*, a kao instrumentali solisti predstavili su se **Borna Dulić**, **Marijana Skenderović**, Marko Grmić, **Grgo Stantić** i **Marko Stipić**. Osim toga, tijekom večeri izvedene su i

poznate tamburaške pjesme, a kao vokalni solisti nastupili su **Matej Vojnić Mijatov**, **Martin Vojnić Mijatov**, **Nikola Stantić**, Marko Grmić, **Boris Godar**, **Nikola Vujić** i **Veronika Vojnić Mijatov**.

Osam desetljeća HKPD-a *Matija Gubec* nije samo brojka, nego je priča koja se živi i traje, koja se prenosi i za koju vjerujemo da će još dugo živjeti i kroz tamburaše koji je pronose. Ovaj koncert koji je okupio brojnu publiku, koja je uživala u raznovrsnom programu i tamburaškoj glazbi, nastavak je slavlja koje se obilježava tijekom cijele godine.

Ž. V.

Rezultati natječaja HosanaFesta 2026.

U nedjelju, 11. listopada 2026. godine, bit će održan XXI. Festival hrvatskih duhovnih pjesama – *HosanaFest* u Subotici, pod sloganom »U glazbi – susret s Bogom!«. Pjesme koje su izborile pravo sudjelovanja na ovogodišnjem festivalu (poredane abecednim redom) su:

1. **Benedicta** (Valpovo) – *Tvrđava spasa*
2. **Danijel Leko** (Slavonski Brod) – *Sluga Kralja Maloga*
3. **Darijo Šehić** (Novi Sad) – *Ti si vjeran*
4. **Deni Garsija Despotović** (Kuba) – *Divna milost beskraja*
5. **Elizabeta Balažević** (Donji Tavankut) – *Majčina molitva*
6. **Frama** (Posušje) – *U Tvome naručju*
7. **Goran Pastor** (Subotica) – *Pustinja*
8. **Ivana Dokozić** (Osijek) – *Dotakni me*
9. **Lidija Ivković** (Palić) – *Djeca blagoslova*

10. **Marija Perković** (Gingen/Stuttgart) – *Ja sam Tvoje djelo*
 11. **Matea Miković** (Subotica) – *Zakej*
 12. **Natalija Horvat** (Gornji Tavankut) – *Zbog Tebe*
 13. **Roko Bunčić** (Osijek) – *Svemir*
 14. **Sanja Peić** (Subotica) – *Vječno svjetlo*
 15. **Stope** (Blato) – *Blaženoj Mariji Propetog*
- Čestitamo!

Izvođači čije su skladbe uvrštene u program Festivala trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu maticu dostaviti na mail hosanafest@yahoo.com Organizacijskom Odboru najkasnije do 20. lipnja 2026., u trajanju od najviše četiri minute. Zahvaljujemo svima koji su se odazvali prijaviti pjesmu na natječaj *HosanaFesta 2026*.

Organizacijski odbor

Godišnja skupština UBH-a *Dužijanca* iz Subotice

Novo-staro vodstvo udruge

Na 12. redovitoj i izbornoj skupštini UBH-a *Dužijanca*, održanoj u ponedjeljak, 20. travnja, u dvorani župe svetog Roka u Subotici, izabrano je novo vodstvo te usvojen program rada udruge za ovu godinu. Na čelo udruge reizabrani su – predsjednik dr. **Andrija Anišić**, direktor **Marinko Piuković** i dopredsjednica **Ljiljana Dulić**. U Organizacijski odbor *Dužijance* imenovani su vlč. **Dragan Muharem**, **Lazar Cvijin**, **Ivan Piuković**, **Miroslav Kujundžić**, **Pavle Kujundžić**, **Marija Sekereš** i **Dunja Šimić**, dok su za članove Nadzornog odbora izabrani **Joso Anišić**, **Grgo Tikvicki** i **Vlatko Vojnić Purčar**.

Direktor UBH-a *Dužijanca* Marinko Piuković istaknuo je kako će jedna od najznačajnijih točaka ovogodišnjeg programa biti predstavljanje *Dužijance* u Bruxellesu, odnosno u Europskom parlamentu.

»Ovo je prvi put da će jedna udruga, odnosno jedna manifestacija koju njeguju Hrvati izvan domovine, biti predstavljena u Europskom parlamentu. Za nas je to snažan poticaj i potvrda dosadašnjeg rada, ali i dodatno priznanje samoj manifestaciji, koja ima stoljetnu tradiciju. Pokrovitelj tog događaja je hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu **Davor Ivo Stier**, a planirano je da u Bruxelles otputuje dvadeset naših sudionika. S nama će biti i službena izaslanstva Hrvatskog nacionalnog vijeća, *Hrvatske riječi* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, rekao je Piuković.

Predstavljanje u Bruxellesu uključivat će i prikazivanje promotivnog filma te konferenciju na kojoj će, uz Stiera, govoriti predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i predstavnici UBH-a *Dužijanca*.

»Očekujemo i nazočnost visokih uzvanika, a nadamo se i medijskoj potpori. Vjerujemo da će ovo predstavljati biti na korist svima nama, ali i dodatno pridonijeti vidljivosti *Dužijance* i hrvatske zajednice u Srbiji«, kazao je.

Govoreći o programu ovogodišnje *Dužijance*, Piuković je naveo kako većih promjena u odnosu na prethodne godine nema, ali će ipak biti određenih novosti.

»Program koji smo usvojili vrlo je sličan prošlogodišnjima, bez većih izmjena. Sve će, kao i dosad, započeti blagoslovom žita, a ove godine tom ćemo prigodom proglasiti i uzeti za zaštitnika *Dužijance* oca **Gerarda Tomu Stantića**. To je novina za koju vjerujemo da ima veliko značenje. Želja nam je sve ono što radimo u okviru *Dužijance* staviti pod njegovu zaštitu. Ujedno, to vidimo i kao doprinos nastojanjima da otac Gerard Tomo Stantić, naš bunjevački Hrvat, postane prvi blaženik s ovih prostora«, rekao je Piuković.

Dodao je kako će i ove godine biti održane prepoznatljive manifestacije poput *Takmičenja risara* i seoskih *dužijanci*, uz nastojanje da se program dodatno osvježi novim sadržajima.

»Trudit ćemo se unositi novine i sadržaje koji će ljudima biti zanimljivi, a samim tim i potaknuti druge da se uključe, bilo kao volonteri, bilo kao sudionici. Otvoreni smo za sve prijedloge i ideje koje mogu pridonijeti kvaliteti onoga što radimo«, naglasio je.

Piuković je podsjetio i da UBH *Dužijanca* danas broji 76 članova, ali i da se na skupštini s posebnim pijetetom prisjećaju onih koji više nisu među njima.

I. Ušumović

Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici

Obnova krova

U Hrvatskom domu u Srijemskoj Mitrovici započeli su radovi na obnovi krova. Radovi se izvode uz financijsku podršku Grada Srijemska Mitrovica, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji. Vrijednost radova je oko šest milijuna dinara.

Hrvatski dom u Srijemskoj Mitrovici završen je 1928. godine. Od tada do kraja Drugog svjetskog rata koristile su ga sve hrvatske udruge u Srijemskoj Mitrovici. Osim

sigurnost zgrade. Radi toga smo na Upravnom odboru odlučili krenuti u potpunu zamjenu krova. Skupljanje donacija trajalo je dugo, a nadamo se da će radovi koji će biti urađeni po svim pravilima struke (podaščavanje, folija, crijep u skladu sa zahtjevima Zavoda za zaštitu spomenika kulture) biti završeni za mjesec ili dva. Nadamo se da će nas pratiti lijepo vrijeme bez kiše. Obratili smo se različitim institucijama ne znajući hoćemo li uspjeti skupiti sredstva. Pomogli su (po redu veličine donacija): Grad Srijemska Mitrovica, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće», kazao je Đaković.

Plan je i obnova fasade, ali ti troškovi bi mogli biti skuplji od zamjene krova jer se fasada mora obnoviti u skladu sa zahtjevima Zavoda za zaštitu spomenika kulture što uključuje i posebne materijale i posebnu izvedbu radova.

»Obnova doma, koliko god da je tehnički važna za očuvanje same zgrade, još je važnija psihološki. Ova obnova je znak da hrvatska zajednica u Srijemskoj Mitrovici nije zaboravljena. To je dokaz da i Grad Srijemska Mitrovica i Hrvatska i Hrvatsko nacionalno vijeće cijene ono što smo radili do sada i što trenutno radimo i žele nam dati podršku da nastavimo dalje. Nadamo se da će nam obnovljeni Dom dati još više poleta u radu, a hrvatsku zajednicu ponovno predstaviti kao živu zajednicu u našem gradu«, istaknuo je Đaković.

S.D.

rada udruga, Dom je bio i okupljalište mladeži i bitan dio društvenog života svih Mitrovčana, ne samo Hrvata. Nakon Drugog svjetskog rata Hrvatski dom je oduzet i korišten je kao Dom omladine pa diskoteka, sve do 2007. kada je Grad Srijemska Mitrovica dao Dom Hrvatskom kulturnom centru *Srijem – Hrvatski dom* na korištenje.

»Od onda se trudimo da Dom funkcionira kao i prije: kao stjecište kulture, ali i mjesto koncerata, humanitarnih akcija i slično. Nažalost, iako je davno obećano rješenje ovog pitanja, Dom i dalje nije pravno vraćen Hrvatskom kulturnom centru *Srijem*«, kazao je predsjednik HKC-a *Srijem* **Krunoslav Đaković**.

Kako je kazao, u Hrvatski dom dugo se ništa nije ulagalo, osim nužnog održavanja (okapnice, šalukatre, dvorišni zid i slično).

»Već smo više puta 'krpili' krov koji prokišnjava već dulje vrijeme i došao je trenutak kada više nisu mogući mali popravci nego se mora promijeniti cijeli krov. Prokišnjava je već počelo ugrožavati

Proljetni radovi pod znakom zaštite i opreza

Ovogodišnje vremenske prilike zasad su ipak nešto povoljnije nego prethodnih sezona: proljetni mraz u prvoj polovici travnja nije ostavio veće posljedice. U ratarskoj proizvodnji travanj je jedan od najosjetljivijih mjeseci za zdravstveno stanje strnih žita

Na poljima i u voćnjacima u Bačkoj proljetni radovi ovih su dana u punom zamahu. Dok su ratari u ozimoj pšenici i ječmu usmjereni na zaštitu od gljivičnih bolesti i praćenje štetnika, voćari posebnu pozornost posvećuju koštičavim vrstama, ponajprije zaštiti od monilije i drugih bolesti koje se razvijaju u uvjetima povećane vlage. Ovogodišnje vremenske prilike zasad su ipak nešto povoljnije nego prethodnih sezona: proljetni mraz u prvoj polovici travnja nije ostavio veće posljedice, iako će se stvarni opseg eventualnih oštećenja moći preciznije ocijeniti tek nakon daljnjeg razvoja plodova.

Zaštita pšenice i ječma sada je jedan od ključnih poslova

Ovoga tjedna razgovarali smo sa **Senkom Romić**, diplomiranom inženjerkom fitomedicine. Razlog za to su svakako proljetni radovi kako na njivi, tako i voćnjacima. U ratarskoj proizvodnji travanj je jedan od najosjetljivijih mjeseci za zdravstveno stanje strnih žita.

»Prema aktualnim preporukama sustava za prognozu i izvještavanje o zaštiti bilja, ozima pšenica u sjevernom dijelu Srbije nalazi se u fazi vlatanja, od prvog do drugog koljenca, što je jedna od najvažnijih faza za pravodobnu zaštitu usjeva. Na terenu su registrirani simptomi sive pjegavosti lista pšenice, žuto-smeđe pjegavosti, septorioze, lisne hrđe i pepelnice strnih žita, a na velikom broju parcela intenzitet zaraze doseže ili prelazi pragove štetnosti. Stručnjaci upozoravaju da su padaline, visoka

vлага zraka i prisutnost rose tijekom prethodnog razdoblja dodatno pogodovali širenju bolesti, pa je pravodobni fungicidni tretman presudan za očuvanje lisne mase i prinosa. U usjevima je zabilježena i pojava žitne pijavice, zbog čega se preporučuje i pojačan nadzor nad populacijom ovoga štetnika«, govori nam Senka Romić.

Kako kaže, slično je i u ječmu, gdje se ove sezone posebna pozornost skreće na ramularioznu i mrežastu pjegavost lista.

»U ranije posijanim usjevima već se pojavio list zastavičar, a upravo je to razdoblje kada biljke postaju posebno osjetljive na razvoj ramulariozne pjegavosti. Dodatni problem predstavlja činjenica da se prvi simptomi lako mogu zamijeniti s fiziološkim pjegama, pa proizvođači moraju češće obilaziti parcele. Prema aktualnim stručnim upozorenjima, vlaga od kiše i rose, velika temperaturna kolebanja i snažno sunčevo zračenje pogoduju razvoju bolesti, koja može smanjiti prinos i do četvrtine te narušiti kvalitetu zrna. Upravo zato se zaštita u ječmu ove godine ne svodi samo na rutinski tretman, nego na procjenu rizika prema sorti, stanju usjeva i lokalnim vremenskim prilikama« ističe Romić.

Istodobno, ovogodišnja sjetvena slika potvrđuje i jednu važnu promjenu na oranicama. Prema izvješću Bete, objavljenom 14. travnja, poljoprivrednici se zbog prošlogodišnje suše i slabih rezultata kukuruza sve češće okreću suncokretu i drugim uljericama, odnosno kulturama koje lakše podnose manjak padalina. Takav trend podudara se i s opažanjima s terena u Bačkoj, gdje se sve

više govori o manjim površinama pod kukuruzom nego ranijih godina. To pokazuje da se proljetni radovi ove sezone ne odvijaju samo pod pritiskom bolesti i vremenskih rizika, nego i pod sve jačim utjecajem klimatskih promjena i prilagodbe proizvodnje novim uvjetima.

»Sve više ratara odlučuje se tražiti alternativu kukuruza, mislim da se ove godine posijalo najmanje kukuruza u Bačkoj. Među alternativnim kulturama sve se češće pojavljuje mak. Tu je svakako i uljana repica, ali zbog sušne jeseni ona je stradala i podbacila. Stoga su se mnogi ratari na parcele pogođene sušom odlučili posaditi sunčokret. Na taj način će još i moći ostvariti neki profit«, nastavlja Romić.

Voćnjaci pod povećalom: monilija i bolesti lista najveća su prijetnja

U voćnjacima je situacija također vrlo osjetljiva, osobito kod koštičavih voćnih vrsta.

»Prema najnovijim preporukama za zaštitu voća, kajsija, breskva, nektarina, šljiva, višnja i trešnja nalaze se, ovisno o vrsti, lokalitetu i sorti, od faze početka cvatnje do faze formiranja plodova. U zasadima koji su još u cvatnji i dalje postoji rizik od monilije, pri čemu su za zarazu posebno povoljni uvjeti visoke vlage i temperature od 5 do 25 stupnjeva. Struka upozorava da se nakon ostvarene

zahvatiti i mladice i pupove. Kod kajsije se može javiti i pojava tzv. šugavih plodova. Dodatno, želim upozoriti da su tijekom duljeg dijela cvatnje kajsije, breskve i šljive bile prisutne padaline, niže temperature i visoka vlaga, pa proizvođači moraju posebnu pozornost posvetiti upravo gljivičnim oboljenjima. U šljivcima se nakon oplodnje prati i pojava šljivine osice, pa se zaštita ne završava samom cvatnjom, nego se nastavlja i u fazi zemetanja plodova«, nastavlja Senka Romić.

Manje mraza nego ranijih godina, ali i dalje bez konačne procjene roda

Za razliku od prethodnih sezona, ove godine voćari su ipak dočekali nešto mirnije proljeće. Prema upozorenju, objavljenom 7. travnja, kritično razdoblje mogućih jutarnjih mrazova odnosilo se na dane od 9. do 12. travnja, kada su na pet centimetara iznad tla prognozirane negativne temperature koje su mogle nepovoljno utjecati na rano iznikle usjeve i otvorene cvjetove voća. Naknadne procjene stručnjaka, međutim, govore da mraz ovoga puta uglavnom nije ostavio ozbiljnije posljedice. RTS je 17. travnja objavio da je ovog proljeća prijetnja od mraza bila znatno manja nego prethodnih godina te da štete nisu bile značajne, iako je na pojedinim lokalitetima, uključujući Subotičko-horgošku pješčaru, zabilježeno djelomično izmrzavanje kajsije, višnje i pojedinih sorti jabuke.

»Kod nas u Subotici, u noći između 8. i 9. travnja bio je prisutan mraz koji je srećom trajao samo sat i pol vremena, kako smo imali priliku čuti od voćara, te nije uspio naći veću štetu. Prijašnjih godina mrazovi su trajali po pet sati više noći uzastopno što je naravno uzrokovalo izostanak roda. Većina voćara za sada i dalje ne izlaze s konačnim procjenama, jer će se stvarni stupanj oštećenja moći preciznije vidjeti tek kako se plodovi budu dalje razvijali. Ono što također treba spomenuti, zbog niza loših godina u voćarstvu, u subotičkim voćnjacima je povađeno preko 80% zasada jabuke. Zbog nekoliko uzastopnih loših godina, obilježenih niskim otkupnim cijenama, visokim troškovima proizvodnje i sve češćim vremenskim ekstremima, dio proizvođača odlučio se na vađenje zasada jabuka jer takva proizvodnja više ne donosi sigurnu zaradu.

Dodatni problem predstavlja i činjenica da su ulaganja u zaštitu, navodnjavanje, skladištenje i radnu snagu sve veća, dok tržište često ne prati te troškove, pa mnogi voćari procjenjuju da im se održavanje postojećih nasada više ne isplati. Kada se tome pridodaju štete od mraza, suše, tuče i oscilacije u prinosima i kvaliteti plodova, jasno je zašto se pojedini proizvođači odlučuju napustiti voćarstvo i okrenuti se drugim, isplativijim kulturama«, zaključuje Senka Romić.

Ivan Ušumović

infekcije daljnji razvoj simptoma više ne može zaustaviti, zbog čega je preventivna zaštita od presudne važnosti, osobito prije najavljenih padalina. Moram naglasiti kako su voćari osobito savjesni povodom ovog pitanja, dolaze kod nas po savjete, traže naša stručna mišljenja, a mi im drage volje izlazimo u susret. U voćnjacima u kojima je cvatnja već završila fokus se premješta i na druge bolesti. U uvjetima povećane vlage raste rizik od šupljikavosti lista koštičavog voća, bolesti koja na trešnji, višnji i šljivi najčešće napada lišće, dok kod breskve i nektarine može

Koncert Subotičkog tamburaškog orkestra i gostiju iz Osijeka

Jubilejska večer klasike

Osnovan 1976. godine, Subotički tamburaški orkestar ove godine slavi svoj zlatni jubilej – pola stoljeća postojanja i rada. Ovogodišnju, jubilejsku sezonu započeli su koncertom *Večer klasike* koji je održan 15. travnja u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Uz Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem **Marijane Marki**, nastupio je i njihov dječji orkestar (dirigenta **Danijele Skenderović**), a kao gosti Tamburaški orkestar Glazbene škole **Franjo Kuhač** iz Osijeka (dirigent **Aleksandar Gašparović**). Na programu su bila djela **Mozarta, Bacha, Brahmsa, Čajkovskog, Dvořáka, Cossetta, Potočnika** i drugih. U skladbi *Polka Drops*, Dječjem tamburaškom orkestru pridružila se **Janja Nalčić** na gllokenšpilu dok je u *Ruskoj igri*, u izvedbi STO-a, ulogu solistice na prvi imala **Ivana Mačković**.

»Posljednjih desetak godina održavamo tematske koncerte, ovoga je puta to klasična glazba. To je za nas posebno izazovan repertoar budući da je pisan za neke druge instrumente i sastave. Te skladbe zahtijevaju temeljne pripreme kako bi bile izvedene kvalitetno, i tehnički i stilski«, kaže dirigenta STO-a Marijana Marki.

Tamburaški orkestar Glazbene škole **Franjo Kuhač** iz Osijeka postoji tek oko tri godine, a po riječima voditelja **Aleksandra Gašparovića**, toliko traje i njihova suradnja sa STO-om. Ovo im je, dodaje, prvo gostovanje u Subotici a poveznica sa STO-om jest i njihova posvećenost umjetničkoj glazbi pisanoj za tamburu, kao i obradama klasičnih i suvremenih djela.

Središnja proslava 50. obljetnice STO-a bit će priređena na jesen, kada će uz aktualne nastupiti i bivši članovi potekli u ovom orkestru. U povodu jubileja, planirano je i izdavanje monografije.

»Pedeset godina postojanja jednog ansambla nije samo kronologija nastupa – to je kronika jednog grada, tisuće sati proba, preko tisuću nastupa i neraskidiva ljubav prema instrumentu koji je simbol naše ravnice«, istaknuto je na koncertu.

D. B. P.

Luciji Vukov prvo mjesto na državnom natjecanju

ZAGREB – Studentica II. godine flaute na Muzičkoj akademiji u Zagrebu **Lucija Vukov**, podrijetlom iz Subotice, osvojila je prvo mjesto u VI. kategoriji na 64. hrvatskom natjecanju učenika i studenata glazbe i plesa.

Na državnom natjecanju Vukov je izvela 2. koncert za flautu i orkestar u d-molu, Op. 31 F. Danzija. Mentorica studentice je **Marina Novak**, a za klavirsku pratnju bila je zadužena **Viktoria Baskakova**.

Kujundžić izlaže u Ljubuškom

LJUBUŠKI – U Gradskoj galeriji Ljubuški (BiH) 16. travnja otvorena je izložba crteža »Struktura dekorativnosti« vizualnog umjetnika **Gorana Kujundžića** (podrijetlom iz Subotice).

»Kujundžićev rad već dugi niz godina usmjeren je na istraživanje oblikovnih mogućnosti ornamenta. Proučava strukture i principe oblikovanja ornamentalnih površina, nastojeći pritom reaktualizirati i reafirmirati ovu izražajnu formu koja je duboko ukorijenjena u povijest umjetnosti. Taj pristup posebno dolazi do izražaja u njegovim radovima nastalim u sklopu doktorske disertacije u kojima se inspirira tradicionalnim ornamentima iz etnografske zbirke Muzeja Slavonije u Osijeku«, navodi se u pratećem tekstu izložbe koja se može pogledati do 8. svibnja.

Bunjevačko kolo u Garčinu

GARČIN – U sklopu obilježavanja Dana Općine Garčin prošloga vikenda priređen je i folklorni program gdje je nastupio i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Subotičani su izveli koreografiju *Momačko kolo*, a nastupima folkloraša prethodio je svečani mimohod. Kako navode u HKC-u, zahvaljuju Općini Garčin i KUD-u *Seljačka sloga* iz Zadubravljia na pozivu i lijepom druženju.

Blagoslov žita na Markovo

ĐURĐIN – UBH *Dužijanica* i ove godine organizira blagoslov mladog žita na blagdan sv. Marka, evanđeliste čime i službeno počinje program *Dužijanice 2026*. Blagoslov će biti na sam blagdan, sutra (subota, 25. travnja) po sljedećem rasporedu: u 16.30 sati bit će služena sveta misa u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, a po-

tom će se u procesiji vjernici uputiti do njive na kojoj će biti sam obred blagoslova žita. Na istoj toj njivi i ove će godine biti održana manifestacija *Takmičenje risara* koja je zakazana za početak srpnja.

Preprekovo proljeće u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada organizira pjesničku manifestaciju *Preprekovo proljeće 2026*, koja će biti održana večeras (petak, 24. travnja) u Digitalnom omladinskom centru Gradske biblioteke Novog Sada (Vojvode Putnika 1). Početak je u 19 sati. Ovom prigodom bit će predstavljena nova pjesnička zbirka skupine autora *Preprekovo proljeće* te uručene nagrade za najbolje pjesme.

Izložba Maje Kovač u Subotici

SUBOTICA – Izložba slika *Eksplorzija boja Maje Kovač* bit će otvorena sutra (subota, 25. travnja) u knjižari *Naša priča* (Korzo 7c) u Subotici. Otvorenje je u 18 sati. Maja Kovač diplomirala je grafiku 2018. na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu, klasi profesora **Aleksandra Botića**. Izlagala je samostalno te na skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu. Radi kao likovna pedagoginja.

Predstavljanje novog romana Dražena Prčića

SUBOTICA – Predstavljanje najnovijeg romana **Dražena Prčića** pod nazivom *Maria Theresianopolis 1787*. bit će održano u utorak, 28. travnja, u kapeli Crne Gospe u Franjevačkoj crkvi u Subotici. Početak je u 18.45 sati.

Koncert zborova na Tekijama

Svečani zvuci Uskrsa

U crkvi Gospe Tekijske biskupijskoga marijanskog svetišta Srijemske biskupije u Petrovaradinu je 18. travnja održan jedanaesti uskrsni koncert. Ovaj koncert svake godine priređuje petrovaradinsko HKPD *Jelačić*, a ovoga puta su, uz njihov mješoviti zbor, nastupili i zborashi iz Srijemskih Karlovaca – tamošnji zbor Župe Presvetoga Trojstva.

Na početku je domaćine i goste predstavio župnik Petrovaradina III. i Srijemskih Karlovaca **Stjepan Šumanovac**, da bi ih potom u koncert uveo predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić**.

Zbor *Jelačića*, kojim je ravnala **Vesna Kesić Krsmanović**, a pratila ga na klavijaturi **Jovana Varagić**, izveo je rado pjevane svečane hrvatske liturgijske pjesme Uskrsa i vazmenog vremena: *Uskrsnu Isus doista, Isus je uskrsnuo, Isus usta slavni, Gospodin slavno uskrsnu, Nek mine, majko, Pjevaj hvale, Magdaleno te Kraljice neba*. Umješno i usklađeno izvođenje odjekivalo je tekijском crkvom.

Srijemskokarlovački zbor, kojim je ravnala **Vlasta Malešević**, odlučio se za izvođenje nekoliko uskrsnih pjesama također hrvatskoga liturgijskog repertoara, uz dijelove popularnih duhovnih šansona, te glazbenu pratnju kantora **Zvonka Tadića**.

Publika, oko 70 Petrovaradinaca, Karlovčana, Kameničana i gostiju, izvođenja je nagradila snažnim aplauzima. Koncert je bio posvećen **Petru Pifatu** (1982. – 2022.), prerano preminulom predsjedniku HKPD-a *Jelačić*, strastvenom glazbeniku i neumornom, rano preminulom borcu za očuvanje hrvatskoga povijesnog i kulturnog nasljeđa Petrovaradina. Prije koncerta misu za pokoj njegove duše služio je vlč. Šumanovac.

M. T.

35. uskrsni koncert u Subotici

Uskrsna radost zajedništva

Uskrsni koncert Katedralnog zbora **Albe Vidaković** i zbora župe Imena Marijina **Laudanti** pod nazivom *Spiritus et musica* održan je 20. travnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici i 22. travnja u crkvi Imena Marijina (katedrala) u Novom Sadu.

»Nalazimo se u svjetlu Uskrsa i upravo zato ovaj koncert nije tek jedan glazbeni događaj u nizu, nije samo njegovanje baštine nego odjek uskrsne radosti. Jer gdje riječ zastane, glazba često progovori dublje, čišće i snažnije. Posebnu ljepotu daje i to što oživljavamo glazbu dvojice velikana ovih prostora **Albe Vidakovića** i **Stanislava Prepreka**. Njihovo stvaralaštvo svjedoči da i danas glazba može biti i molitva i kultura i služenje čovjeku i slavlje Bogu«, rekao je u uvodnom pozdravu katedralni župnik preč. **Dragan Muharem**.

Uz spomenute zborove na koncertu su nastupili i orguljaši **Kornelije Vizin**, **Vlasta Pokas Maestracci** i **David Bertran**, te vokalna solistica **Kristina Matković**. Dirigen-ti na koncertu bili su **Miroslav Stantić** i David Bertran.

Svjedoci smo da se proteklih godina sve više organiziraju tematski koncerti, a kako je podsjetio zborovođa i katedralni orguljaš Miroslav Stantić, prethodnih godina imali smo koncerte *Resurrexit* koji je bio u Sinagogi, za

obljetnicu katedrale *Ecce tabernaculum*, večer baroka *Tertia Dies* i prošle godine *Da svi budu jedno* kada je uz spomenuta dva zbora nastupio i pravoslavni crkveni zbor *Sveti Roman Melod*.

»Ove godine imali smo želju publici predstaviti nacionalnu baštinu Hrvata iz Vojvodine. Ova dva skladatelja izuzetno su značajna za naše zborove. Katedralni zbor, slobodno mogu reći, najviše na svijetu izvodi djela našega naslovnika – Vidakovića, a ono što je dodatno zanimljivo jest da zbor *Laudanti* od svog početka izvodi Preprekove skladbe, koje su uglavnom i pisane za njihov zbor. Još dok je zbor vodila **Anica Nevolić** često je molila Prepreka da piše za njihov zbor. I sve izvedene kompozicije upravo su baština toga vremena. Stoga smo ujedinili ova dva skladatelja koji su velike zvijezde iznad ovog našeg vojvođanskog neba. Uz pomoć Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i vlastitim snagama htjeli smo to predstaviti publici. Mislim da se publika lijepo odazvala koncertu, ali i prihvatila izvedena djela.

Rodila se ideja da se ovi koncerti predstave i široj publici, te smo u pregovorima da to prezentiramo i publici u Hrvatskoj. Njihova djela izuzetno su vrijedna i mislim da ih se treba više prezentirati i nuditi i drugima. Vidaković je puno pisao za ladicu, budući da je on kao skladatelj bio u vrijeme komunizma uklonjen s Državnog konzervatorija u Zagrebu, bio je potpuno skrajnut. A Preprek je vrlo slično prošao, budući da je vrlo mlad oslijepio. I Vidaković i Preprek značajni su po crkvenom opusu, međutim pisali su i svjetovnu glazbu, orkestralnu, komornu, orguljašku... Večeras smo izveli samo dio toga što su pisali za orgulje i Prepreka i Vidakovića, a neizostavna kompozicija je i najbolje Vidakovićovo orguljaško djelo *Fantazija i fuga u f molu za orgulje*«, pojašnjava Stantić.

Ono što je bilo novo na programu jesu moteti koji do sada nisu izvođeni, među koje spada i *Klanjamo se* Stanislava Prepreka, koje je sada doživjelo praiizvedbu.

Pokrovitelji koncerta su ZKVH i župe sv. Terezije Avilske Subotica i Imena Marijina Novi Sad.

Ž. V.

Godišnji koncert HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi

Bogat i osvježeni repertoar

»Članovi Velikog tamburaškog orkestra svojim kontinuiranim radom i redovitim dolaskom na probe zaslužni su za novi program i novi repertoar pjesama«, kaže predsjednik »Gupca« Zdenko Lanc

U dvorani Kulturnog centra *Brana Crnčević* u Rumi 18. travnja održan je godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra i dječjeg folklornog sastava HKPD-a *Matija Gubec*. Osim domaćina, u kulturno-umjetničkom programu predstavili su se i gosti: LZD *Vila Velebita* iz Požege u Hrvatskoj. Ovo je tradicionalni koncert koji rumska udruga priređuje svake godine, želeći predstaviti publici svoj rad i novi repertoar pjesama.

Nove pjesme

Prošla su četiri mjeseca od posljednjeg koncerta. Za to vrijeme članovi tamburaškog orkestra, solisti i folklorna sekcija vrijedno su radili kako bi publici mogli predstaviti sve novo što su naučili.

»Redovito održavamo koncerte za našu vjernu publiku i naš grad. To je tradicija koja traje dugi niz godina. Članovi Velikog tamburaškog orkestra svojim kontinuiranim radom i redovitim dolaskom na probe zaslužni su za novi program i repertoar pjesama koje smo naučili tijekom četiri mjeseca. Zadovoljstvo nam je što su s nama na koncertu i naši prijatelji iz Požege, LZD *Vila Velebita*. Ovo je četvrti put da se sastajemo s Ličkim zavičajnim društvom i Požeškim tamburaškim orkestrom. Nadamo se da ćemo lijepu suradnju nastaviti i u budućnosti«, kazao je predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Zdenko Lanc**.

Razmjena iskustava

LZD *Vila Velebita* iz Požege uzvratilo je posjet prijateljima iz Rume, a nastupio je Požeški tamburaški orkestar zajedno sa zborom.

»Glazbenu sekciju čini mješoviti pjevački zbor, koga redovito prati Požeški tamburaški orkestar. Utemeljeni smo 1997. godine i kroz 30 godina postojanja Društvo je napredovalo od izvorne pjevačke skupine, koja imala za cilj izvedbu ličkih pjevačkih napjeva, do zbora, koga vode nastavnici glazbene škole u Požegi«, kazao je dugogodišnji predsjednik i utemeljitelj LZD-a *Vila Velebita* dr. **Josip Fajdić**.

On je također dodao da glazbeno društvo *Vila Velebita* već unatrag nekoliko godina gaji prijateljske odnose s rumskom, ali i drugim udrugama.

»Imamo prijateljske odnose i s ostalim udrugama gdje živi hrvatska zajednica u Vojvodini: u Somboru, Tavankutu, Petrovaradinu i Srijemskoj Mitrovici. Važno je pružiti potporu Hrvatima koji žive izvan Hrvatske. Ovo je minimalan doprinos koji im možemo dati i naše sudjelovanje na koncertu u Rumi jedan je od načina održavanja osjećaja pripadnosti na temelju kulturne razmjene«, kazao je dr. Fajdić.

Požeški tamburaški orkestar održao je svoj koncert i prije dvije godine u Rumi.

»Velika nam je čast ponovno imati nastup u Rumi. Članovi rumske udruge imali su svoj cjelovečernji koncert u našem gradu ove godine. Suradnja između nas je na visokoj razini. Razmjenjujemo iskustva u sviranju tambure, izvođenju pjesmama i možemo puno toga naučiti jedni od drugih. Smatram da je regionalna suradnja iznimno važna, pogotovo što mlađe generacije mogu puno toga naučiti od drugih. To je za njih jako dobro iskustvo«, kazao je predsjednik Požeškog tamburaškog orkestra i umjetnički voditelj LZD-a *Vila Velebita* **Valentin Petranović**.

Potpora udruzi

Publici na koncertu obratio se i zamjenik predsjednika Općine Ruma zadužen za kulturu **Stevan Kovačević**.

»Ruma je grad tambure, a HKPD *Matija Gubec* sinonim za dobru tamburašku harmoniju. Oni su i jedan od čuvara vatre kulturno-prosvjetnog amaterizma, pokreta koji je u današnje vrijeme na udaru raznih izazova. Zahvaljujući udrugama kao što je *Matija Gubec*, uspijevaju opstati i njegovati tu iskru kulturnog amaterizma i služiti lokalnoj zajednici kao dobar primjer kako se uz naporan i strpljiv rad i ljubav iskra amaterizma može sačuvati«, kazao je Kovačević.

U znak sjećanja na nedavno preminulog člana rumske orkestra i tamburaša **Darka Matešića** kolege tam-

buraši su na njegov mjesto u orkestru simbolično stavili bijelu ružu.

Koncert je održan uz financijsku podršku Općine Ruma, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise upravu i nacionalne zajednice – nacionalne manjine, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

S. D.

»Teatar u Kolu«

Gostovao klasik *Pop Ćira i pop Spira*

U okviru projekta »Teatar u Kolu«, u subotičkom HKC-u *Bunjevačko kolo* prošloga petka, 17. travnja, gostovala je predstava *Pop Ćira i pop Spira* u izvođenju Amaterskog pozorišta *Đorđe Damjanov Đekša* iz Jaše Tomića. Riječ je o scenskoj adaptaciji istoimenog romana **Stevana Sremca**, jednog od najpoznatijih djela srpske književnosti.

Kroz humor i ironiju Sremac prikazuje mentalitet ljudi i način života u jednom banatskom selu krajem 19. stoljeća. Tekst je posebno značajan i po tome što na duhovit način kritizira mane ljudi, kao što su taština, ogovaranje i rivalstvo. Uz popove Ćiru i Spiru, kroz radnju nas vodi plejada kulturnih likova kao što su Persa i Sida, Julia i Mela, Šaca, Pera i drugi.

Režiju predstave potpisuje **Darko Grahovac**, koji je ujedno i upravnik Amaterskog pozorišta *Đorđe Damjanov Đekša* iz Jaše Tomića.

»Predstava je postavljena izvorno kao klasična, ali sam se trudio malo je dinamizirati, promijeniti ritam i tempo kako bi bila prilagođena suvremenim gledateljima. Neke sam slike ispremještao, koristio sam neke slike iz istoimenog filma iz dav-

ne 1957. godine. Kao dramski predložak koristio mi je **Čiplic**ev tekst«, kaže Grahovac.

Inače, teatarska tradicija u selu Jaša Tomić duža je od 130 godina, a mjesno amatersko kazalište osnovano je 1946. godine. Ujedno, ovo banatsko mjesto poznato je i po Festivalu tradicionalnih pozorišnih formi – *Fetra*.

D. B. P.

Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije na Bikovu

Raditi s ljudima i za ljude

Bikovo, naselje na sjeveru Bačke u Gradu Subotica, ima po posljednjem popisu nešto manje od 1.500 žitelja. Većinja njih okuplja se oko mjesne škole, vrtića i crkve.

Crkva na Bikovu posvećena je Uznesenju Blažene Djevice Marije, a od rujna 2024. godine u župu je došao novi župnik vlč. **Dominik Ralbovski** i njegova sestra blizanka s. **Kristina Ralbovski**, koji su u ovom kratkom periodu oživjeli župnu zajednicu. Dolaze iz brojne obitelji, te je od njih osmero djece četvero u posvećenom životu, a četvero u braku. Imaju sestru s. **Rastislavu**, koja je u redu Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu, s. **Katarina** pripada zajednici *Molitva i riječ*, vlč. Domik je dijecezanski svećenik, a s. Kristina pripada redu *Ordo virginum*. Cijeli svoj život bili su i odrastali u duhu don Bosca, a danas su i sami salezijanci.

»U svom odlučivanju htjeli smo biti salezijanci, ali je tada Bog drugačije posložio. Kod nas u Selenči je sve bilo u duhu don Bosca i to nas je vodilo, a tek 2016., smo formalno postali salezijanci. Pripadamo slovačkoj provinciji, a narednog mjeseca, 9. svibnja bit će 150 godina kako ju je don Bosco osnovao. Bilo gdje smo bili u službi u tom duhu smo radili i to prenosili na mlade. Tako je i don **Ivo Šokčić** dolazio k nama na školu animatora. U Srbiji samo u Mužliji ima salezijanaca, što je nama jezična barijera«, priča s. Kristina.

Župu na Bikovu i najmlađe vjernike pokrenuo je i Oratorij, koji se gotovo svake subote održava i okuplja do 50 djece s teritorija Bikova i Gabrića, koje najčešće župnik Dominik kombijem dovozi na aktivnosti. Župno dvorište je poput igraonice, prilagođeno djeci i igri, što je i temelj Oratorija, a uz takav ambijent i

sjajnu atmosferu ovdje se obrade i brojne teme koje su im na duhovni rast. S. Kristina je vjeroučiteljica, te predaje i vjeronauk u mjesnoj školi. Ono što je ovu župnu zajednicu učinilo prepoznatljivom jeste i *živi križni put*, koji su Ralbovski svojim dolaskom na Bikovo pokrenuli.

»Dok smo bili na službi u Sonti okupljali smo kroz rad za djecu i mlade, te smo i *živi križni put* s njima prikazivali u drugim župama. I tada sam s kombijem prevozio mlade iz Bača, Vajske, Plavne i išli smo drugima prikazivati *živi križni put*. No, od kada smo na Bikovu župljani su objeručke prihvatili ovaj poziv i sada su tu uključeni i mladi i stariji. Glavne uloge – Mariju i Isusa glume upravo majka i sin, što ima dodatnu težinu. Uvijek gdje god idemo uključimo i tamošnje župljane. Tako je primjerice veliki broj djece uvijek bio u Bajmaku, sve skupa nas je bilo 70 pa i više, a tamo je crkva dosta udaljena od kalvarije, onda bismo kroz

mjesto išli pješice, što je posebno dojmljivo. Ono što nam je osobito drago jeste što su se ovdje uključili brojni župljani, te Kristina mora doživati nove kostime«, priča vlč. Dominik.

Kako je rekao, njihov osnovni cilj s ovim križnim putem jeste vizualnu prikaz koji pomaže ljudima dublje proživjeti Isusovu muku, ali im je isto tako cilj da se molitva ne izgubi.

»Šest nedjelja idemo po župama, i to nedjeljom iza mise, često ne stignemo ni ručati, ali nitko nije gunđao, niti se bunio, zapravo i to je jedan vid pokore. Kolika je samo radost kad vidiš da su to prihvatili. Jedno je raditi s mladima i djecom, a drugo je kad imaš župsku zajednicu u kojoj se svi angažiraju. Ima puno njih da su ove godine bili prisutni na svih šest križnih putova, a sedmi puta smo

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svjedočanstvo trpljenja

bili kod nas na župi. Bilo gdje da smo išli bilo nas je minimum 50 i svatko je išao vlastitim prijevozom», priča s. Kristina, na što se nadovezuje vlč. Dominik: »Svi ti ljudi su radi drugih žrtvovali nedjelju popodne, svoj odmor. To je ono što nas jača kao župu«.

Ono što svemu daje dodatnu čar jest da Ralbovski sve za kostime sami izrađuju i to najčešće od materijala koji drugima ne treba, kako je rečeno, najčešće recikliraju. Ove godine obišli su šest župa s križnim putem, a tijekom godine imali su i brojne aktivnosti na svojoj župi kada se djeca dodatno aktiviraju u glumi i aktivnostima. To je, kako je s. Kristina rekla, i jedan vid učenja, kada djeca kroz razne aktivnosti lakše prime znanje i to im ostaje dulje u sjećanju.

Uz sve ove aktivnosti u župi imaju i Nedjelju zahvalnosti kada se oblače u nošnju, a imali su i žive jaslice za Božić. U planu je druženje i zajedničko slavlje na blagdan Marije Pomoćnice Kršćana kada se u župi planira zajednički ručak za sve župljane. No, kako je rekao vlč. Dominik, želja im je tijekom ljeta imati susrete za djecu i mlade koje bi obuhvaćalo i spavanje u šatorima što bi djeci sigurno bio poseban ugođaj.

»Prije no bilo što budemo drugo radili želimo ojačati župu i zajednicu, onda ćemo moći i sve drugo. Susreti su ti koji spajaju i obogaćuju ljude. Na tom želimo raditi, da ljudi shvate da je dolazak na svetu misu bogaćenje njih samih. Ljudi današnjice su odgurali Boga od sebe, i svi gledamo na sreću kao nešto 'bit ću sretan ako'. Ne, ne ide to tako. Biti sretan je odluka koju treba vježbati svaki dan. Mi smo zapravo bogati ljudi jer imamo Boga. Ako i zapišete riječ bogati – u njoj imate Boga dati. Želja nam je raditi na zajedništvu i ne dozvoliti da nas materijalno zarobi«, kaže vlč. Dominik.

U župi ne postoji dvorana, te je stoga župnik preuredio podrum i tamo sve namjestio za djecu i njihove aktivnosti, a tijekom ljeta sve se aktivnosti rješavaju uz pomoć šatora i dobre volje. U proteklom periodu dio prostorija u župi su obnovljene, a drugi dio tek čeka obnovu. Za sada su zahvalni i na ovome što imaju.

Ž. V.

Ovu nedjelju Crkva slavi kao Nedjelju Dobrog pastira, dan molitve za svećenička i redovnička zvanja. U posljednje vrijeme Crkva se suočava s krizom zvanja. Sve je manje mladih koji se odlučuju kroz duhovno zvanje posvetiti život Kristu. A i oni koji su odlučili služiti Bogu kroz svećenički ili redovnički poziv prolaze kroz različite krize jer često ne vide plodove svoga djelovanja i zalaganja. Crkve su poluprazne, nema djece i mladih, što god da Crkva ponudi, ponuda svijeta je primamljivija. Mladi često ne prepoznaju svjedočanstva starijih koja bi ih potaknula da se približe Kristu, sudjeluju u životu Crkve, te u njenom okrilju otkriju duhovni poziv kao nešto istinski vrijedno, kao najuzvišeniji način služenja Bogu. Zato danas, kada Crkva moli za svećenička i redovnička zvanja, osim što se i osobno trebamo uključiti u molitve Crkve, trebamo razmisliti i o vlastitom svjedočanstvu kršćanskoga života.

Ovonedjeljna liturgijska čitanja potiču na duboko promišljanje o kršćanskom svjedočanstvu, koje ide mnogo dalje od sudjelovanja na obredima i sličnih običajnih i rutinskih obdržavanja kršćanskih propisa. Riječ Božja ove nedjelje potiče nas na duboko nutarnje življenje svoje pripadnosti Kristu koji je jedini vrata u spasenje.

Podnošenje nepravde

Apostol Petar u svojoj poslanici govori o vrsti kršćanskog svjedočanstva koje, osobito u moderno vrijeme, nije prihvaćeno a to je trpljenje i podnošenje nepravde. No, on kaže: »Ako dobro čineći trpite pa strpljivo podnosite, to je Bogu milo. Ta na to ste pozvani jer i Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim« (1Pt 2,20b-21). Bogu je milo ako dobro činimo, pa iako zato trpimo. No, to trpljenje treba strpljivo podnositi. A kada je

Bog zadovoljan, očituje se njegova milost. To je snažno svjedočanstvo, koje može Bogu okrenuti one koji su do tada bili neprijateljski raspoloženi. Takvo svjedočanstvo je u vrijeme najžešćih progona kršćana danomice pridruživalo nove članove. Krist je taj koji nam je ostavio primjer patničkog života. On je za nas i za naše spasenje podnio nepravdu i muke. Nije se ni tužio ni bunio, nego šutke podnosio. Tako nam je ostavio primjer da i sami prihvatimo nepravdu, da se ne tužimo, a osobito da ne uzimamo pravdu u svoje ruke, nego, poput Krista, predamo sve u ruke Suci pravednom.

Slijedimo Kristov primjer

Slijediti Krista znači prihvatiti takve okolnosti ovoga života, koje nam nisu mile, koje su nepravedne, ali to je Bogu milo i donosi brojne milosti. Tako slijedimo primjer Krista koji trpi potpuno bezgrješan. Njegovo trpljenje upućuje nas da je trpljenje dio kršćanskog poziva. U svjetlu Kristove patnje i mi našu trebamo rado podnositi, bez zlovolje, slaveći Gospodina.

Čovjek ne voli patnju, želi je izbjeći i onda kada je zaslužuje. Nepravdna patnja izaziva ljutnju, ogorčenje. No križ je dio kršćanskog života. Isus svojim učenicima nije nikad obećao lagodan i sretan život, naprotiv najavio im je trpljenja. A upravo u patnji kuša se naša vjernost Gospodinu i jača naše kršćansko svjedočanstvo. Kada prigrlimo svoj križ, kao što je to učinio Gospodin, to će nas promijeniti, približit će nas njemu, postat ćemo postojani svjedoci kao što su bili prvi kršćani.

Zato, dok molimo da Gospodin pozove mladiće i djevojke da mu služe kroz duhovni poziv, molimo da im svojim primjerom bezuvjetnog nasljedovanja Krista budemo poticaj da i sami prihvate križeve svojih službi.

Hrvati u Rumenki

Bosanski korijeni usađeni u bačku ravnicu

U Rumenku se veliki dio hrvatskih obitelji doselio iz okolice Banje Luke, nešto manji iz bosanske Posavine, uz dvije obitelji iz Podravine

Rumenka, danas veliko naselje (6.300 stanovnika) u okviru Grada Novog Sada, s većinom radničkog i manjinom poljoprivrednog stanovništva, za razliku od nekoliko velikih prigradskih nekadašnjih sela, pretvorenih u urbana naselja s dvoznamenkastim brojem tisuća stanovnika (Futog, Veternik, Kać) očuvala je imidž mirnog sela. Većina stanovnika su starosjedioci Srbi, a s njima su autohtoni Mađari reformati, dok je Mađara katolika mnogo manji broj.

Hrvati se u ovom mjestu pojedinačno, pa onda u sve većem broju, javljaju tek nakon Drugog svjetskog rata. U svim popisima toga razdoblja bili su treći po brojnosti izjašnjeni narod. Tako ih je 1948. bilo 4, 1953. 10, 1961. 74, 1971. 137 (4,7% – najviše u povijesti sela), 1981. 135, 1991. 124, 2002. 111, a na posljednjem popisu

2022. Hrvatima se izjasnilo 70 Rumenčana (1,1%). To je i dalje najveći udio Hrvata kada se gledaju sva naselja Grada Novog Sada na lijevoj obali Dunava. Osoba hrvatskog podrijetla je sigurno bilo više, s obzirom na to da je, osobito nakon popisa 1971., u ovom selu bilo više stotina izjašnjenih Jugoslavena.

Franjo i Mara

Podrijetlo Hrvata Rumenke potvrđuje, čak u većoj mjeri nego što je to slučaj u ostalim naseljima u Bačkoj s hrvatskom ekonomskom imigracijom, tvrdnju prof. **Maria Bare** da je najveći dio tako prispjelih osoba podrijetlom iz Bosne i Hercegovine. Struktura poslova koje su oni obavljali bila je prilično uniformna: bili su sezonski rad-

nici ili građevinci u Novom Sadu i okolici. U Rumenku se veliki dio hrvatskih obitelji doselio iz okolice Banje Luke, nešto manji iz bosanske Posavine, uz dvije obitelji iz Podravine. Na Reformatško-katoličkom groblju u ovom selu nalaze se grobovi s članovima obitelji: Aladić, Bešlić (dva groba), Blažević, Burudžija, Cerovec, Dizdar (dva groba), Dujlović, Josipović (dva groba), Jurić, Klenovšek, Lukenda, Markota, Majdandžić, Matošević (dva groba), Narančić, Nikolić, Pačarić, Palčić, Rajić i Šarić, a na rumenačkom pravoslavnom groblju još i grobovi u kojima su pokopani članovi obitelji: Mišković, Pakledinac, Savčić i dvije grobnice s pokopanim Hrvatima prezimena Vrhovac. Nadgrobnici otkrivaju i tipično bosansko imenoslovlje, koje je među Hrvatima drugih grana i podrijetla u Bačkoj rjeđe zastupljeno. Tako su se preminuli rumenački Hrvati najčešće zvali Franjo (mlađi: Franja), a Hrvatice Mara (mlađe: Marija). Po učestalosti od muških imena slijede: Ilija, Josip, Dragan, Ivo, Mile, Joso, Stipo, Ante, Anto, Jago, Juro, Ivica, Miroslav i Zvonko, a od ženskih: Janja, Anđa, Kata, Ana, Anica i Ruža. Konačno, vidljive su, i najbrojnije one obitelji u kojima su oba supružnika dolazila iz istih krajeva, no to ne isključuje katoličko-pravoslavne i katoličko-reformatške brakove, kakvi su danas među Hrvatima, stanovnicima ovog sela, ipak mnogo češći. Kako je stalni »urbani magnetizam« mnoge Rumenčane preselio u grad ili neka druga mjesta u okolici, tako ni ovi popisi nisu potpuni, no daju jasnu sliku o Hrvatima koji su živjeli i njihovim potomcima koji žive u ovom mjestu.

Molitvena kuća od 59 godina

Rumenački katolici, iako su pripadali župi Futog, čija je Rumenka vikarija, najčešće su i godinama

na misu dolazili u novosadsku crkvu Imena Marijina, koja je onda prihvatila biti pokrovitelj otkupa nekretnine za katoličku molitvenu kuću. Kako svjedoči župnik **Ante Kopilović**, stari kancelar župe Imena Marijina **Petar Tomašković**, koji je radio u uredu dok su župnici bili **Ferenc Csipak** i **László Huzsvár**, zauzeto je tijekom 1960-ih radio na kupnji kuće koja se nalazi u ulici Endrea Adya br. 38.

Od rumenačkih vjernika u tom su se poslu najviše angažirali **Ante Dizdar**, **László Vigi** i **Franjo Paša**. Konačno, filijala Rumenka podignuta je na razinu vikarije 1967., a molitvena kuća je na spomen »Godine vjere« blagoslovljena na čast sv. Petra i Pavla i svečano predana na uporabu katolicima Rumenke 5. kolovoza 1967. godine. Molitvena kuća sastoji se od velike središnje prostorije za misna slavlja, duge 14 i široke 6 m, a pokraj bočnog ulaza u crkvu nalazi se zvonik. Župnici i dušebrižnici su, nakon blagoslova crkve, bili **Ferenc Berényi**, **Željko Augustinov**, **Franjo Davčik**, **Miroslav Orčić**, te od 1998. **Antun Kopilović**. Posljednji

stalni čuvari kuće bili su **Eva** i **Ante Šarić**.

Futoški župnik Antun Kopilović, svećenik je u pet sela (Futog, Veternik, Begeč, Rumenka, Kisač) i jednom općinskom središtu, Bačkom Petrovcu. Redovito i marno svake nedjelje služi dvojezičnu misu, na hrvatskom i mađarskom jeziku u Rumenki. Od katoličkih obitelji, prema statistikama koje on vodi, najveći broj pripada Mađarima, dok su jedna trećina Hrvati, no oni su brojniji na misama i čine pastoralnu jezgru ove zajednice. Ona u nedjeljno vrijeme okupi nekoliko vjernika, a nešto više o Božiću i Uskrsu.

Marko Tucakov

Manjine na pogrešnoj strani

Manjine u Vojvodini po pravilu glasuju za gubitnike. Na prvim predsjedničkim izborima pripadnici nacionalnih manjina pretežno su glasovali za *Ivana Đurića*. Kasnije su masovno podržali *Milana Panića*. Kad su se za predsjedničku fotelju nadmetali *Milutinović* i *Šešelj*, manjine su se opredjeljivale za manje zlo. Izuzetak, glasovanje za pobjednika, dogodio se 2000. godine. Tada su manjinski glasovi odlučujuće doprinijeli pobjedi *Vojislava Koštunice*. Dvije godine kasnije manjine okreću leđa Koštunici i izjašnjavaju se za njegovog protukandidata *Labusa*. Povjerenje manjina stječu kandidati građanske orijentacije koji se zalažu za jačanje demokracije i čvršće povezivanje s Europom. Tijekom devedesetih *Miloševići* propagandisti često su pripadnicima manjina i zbog toga pripisivali nedovoljnu lojalnost Srbiji. Slično se moglo čuti i nakon demokratskog prevrata. *Dragan Maršićanin* je ne tako davno zajedljivo primijetio, kako su za Labusa glasovali mahom pripadnici nacionalnih manjina. Iz rečenog se moglo shvatiti da on manjinske glasove smatra manje vrijednima.

(Mihal Ramač)

ljima škola kako bi se doista i u Somboru mogao formirati ili odjel na hrvatskom jeziku ili eventualno učiti hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

(J.D.)

Hrcko – najznačajniji projekt

Komisija Hrvatskog nacionalnog vijeća za raspodjelu financijskih sredstava jednoglasno je odlučila da najveći dio novca odobrenog iz vojvođanskog proračuna za hrvatsku zajednicu ove godine bude usmjeren Novinsko-izdavačkoj ustanovi Hrvatska riječ, za izdavanje Hrcka, jedinog dječjeg lista na hrvatskom jeziku. Od ukupno odobrenih 380.000 dinara na temelju prošlogodišnjeg natječaja, koji je raspisalo pokrajinsko Tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine, 124.300 dinara pripast će Hrcku, dok će ostalih 16 hrvatskih institucija koje su se prijavile na natječaj dobiti po 13.300 dinara. Na drugi natječaj, koji je raspisalo pokrajinsko Tajništvo za kulturu i obrazovanje, prijavilo se 11 hrvatskih institucija s teritorija Vojvodine, a sve one podijelit će ukupno 500.000 dinara, koliko je za hrvatsku manjinu odobreno.

(Z.P.)

Minimum je izučavanje hrvatskog jezika

»Od momenta kad se otvorila mogućnost školovanja naše jece na hrvatskom jeziku, u Somboru i okolini učinjeni su određeni naponi a rezultati su, recimo, polovični«, kaže predsjednik Podružnice DSHV-a u Somboru *Joza Kolar*. »U selima Bački Monoštor i Sonta djeca izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, dok u Bačkom Bregu toga za sada nemamo. Grad Sombor je posebna priča i poseban problem jer je naš narod na njegovoj periferiji, tako su i djeca razmještena po mnogim školama. Razmišljalo se o mogućnosti formiranja odjela na hrvatskom jeziku, ali za sada to nismo uspjeli. Ove godine će se učiniti dodatan napor kroz razgovore preko određenih institucija za obrazovanje u Općini, a i preko predsjednika ćemo nastojati da se obave razgovori s ravnate-

»Potrošačka korpa«

Kruh
Od 20-25 dinara za 500-600-700 grama (bijeli i crni)

Meso
Svinjetina od 180-210 dinara za kilogram
Junetina od 200-250 dinara za kilogram
Piletina oko 100 din za kg

Mlijeko i mliječni proizvodi
Mlijeko 27,90 dinara za 1 litar
Jogurt 24 dinara za pola litra
Sir (zreli) od 330 dinara za kilogram
Sir (mladi) od 180 dinara za kilogram

Povrće
Kupus od 10-15 dinara za kilogram
Krumpir 10-30
Luk 30-50
Mladi luk 10-15 (vezica)
Mrkva 30-50
Zelena salata 15-20
Rajčica od 100-150
Kraštavac od 80-120

Voće
Naranča 70 dinara za kilogram
Limun 65
Grejp 65
Jabuke od 20-100
Kiwi 80-100
Banane od 50-70

Nova knjiga: Dražen Prčić – *Maria Theresianopolis 1787.*

Stara Subotica u ljubavnoj priči

U nakladi subotičke *Minerve* ovih je dana objavljen novi roman subotičkog pisca **Dražena Prčića** naslovljen *Maria Theresianopolis 1787.* Nakon romana *Horvacki Bačka 1901. – 1939. i Advokat*, u pitanju je treći roman ovoga autora s lokalnom povijesnom tematikom.

»Želja mi je bila da ovim romanom na popularan način, pogotovo mlađima, u žanru faktifikcije, prikazem kako je izgledao život u Subotici prije 250 godina. Radnja obuhvaća vrijeme od 1786. do 1792. godine, dakle nekoliko godina nakon što je Subotica 1779. dobila povelju slobodnog kraljevskog grada. Dakle, opisujem svakodnevni život, duhovni život, odnose među ljudima. Kroz ljubavnu priču između domaće Kriste Prčić i trgovca narančama Miguela Arancia iz Seville, priča se ujedno povijest ovdašnjih Hrvata – Dalmata i Bunjevaca u to vrijeme. Oni su u ove krajeve stigli u drugoj polovici 17. stoljeća iz Bosne i tu su dobili zemlju od mađarske krune kako bi branili tu državu od Turaka. Za potrebe pisanja knjige koristio sam dostupne zapise iz knjižnice Franjevačkog samostana, Povijesnog arhiva Subotica, Gradske knjižnice kao i druge knjige pisane na tu temu«, kaže Prčić.

Theresianopolis je nekadašnji naziv grada Subotice temeljem carske odluke o uvođenju njemačkog kao službenog jezika, koja je stupila na snagu u veljači 1786. godine. U kontekstu tematike, za naslovnicu knjige izabrana

je karta Theresianopolisa iz 1778. dok se na zadnjoj korici nalazi jedan službeni dokument gradskog magistrata iz 1787. godine.

»U to vrijeme Subotica nije mali grad, ima 20.500 stanovnika a Zagreb recimo tek 3.000. Posebnu pozornost obratio sam na vjerni odnos tadašnjeg novca – forinte i krajcara, kao i vrijeme potrebno za tadašnja putovanja, primjerice obitelji Arancia je trebalo dva mjeseca da stignu iz Seville u Suboticu, prvo brodom do Zadra pa onda putem preko Karlovca koji se tada zove Karlstadt. Prikazane su i vjerske prakse ovdašnjih Dalmata – kompletna ispovijed i crkveno vjenčanje ali i svatovski i drugi običaji, tadašnja prehrana. Dajem i neke svoja viđenja o podrijetlu rojtoške marama, zvečki i slično«, kaže autor.

Predgovor je napisao povjesničar i ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica **Stevan Mačković**. Među ostalim, Mačković ističe kako je Prčić pronašao

i maštom oživotvorio svoje junake, smjestivši ih u kulise izgrađene na temelju arhivskih dokumenata, »čime ih je približio povijesnoj zbilji koja se može dokučiti i spoznati upravo kroz takve, pojedinačne ljudske sudbine«.

Inače, ovo je dvadeset i prva knjiga Dražena Prčića (Subotica, 1967.). Prvu od njih, omladinski roman *Moja klinka i ja*, objavio je 1992. godine. Pojedina djela su mu prevedena na engleski, njemački, talijanski i mađarski jezik.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode br. 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva JKP *Vodovod i kanalizacija* Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, 24000 Subotica, podnio je dana 17. 4. 2026. godine, pod brojem 002045121-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Vodovodna mreža u dijelu Ulice Kragujevačkih žrtava«, na katastarskim parcelama br. 5363/1, 5366, 1650/2 i 1649/1 K. O. Stari grad, Subotica (46.10778°, 19.65532°).

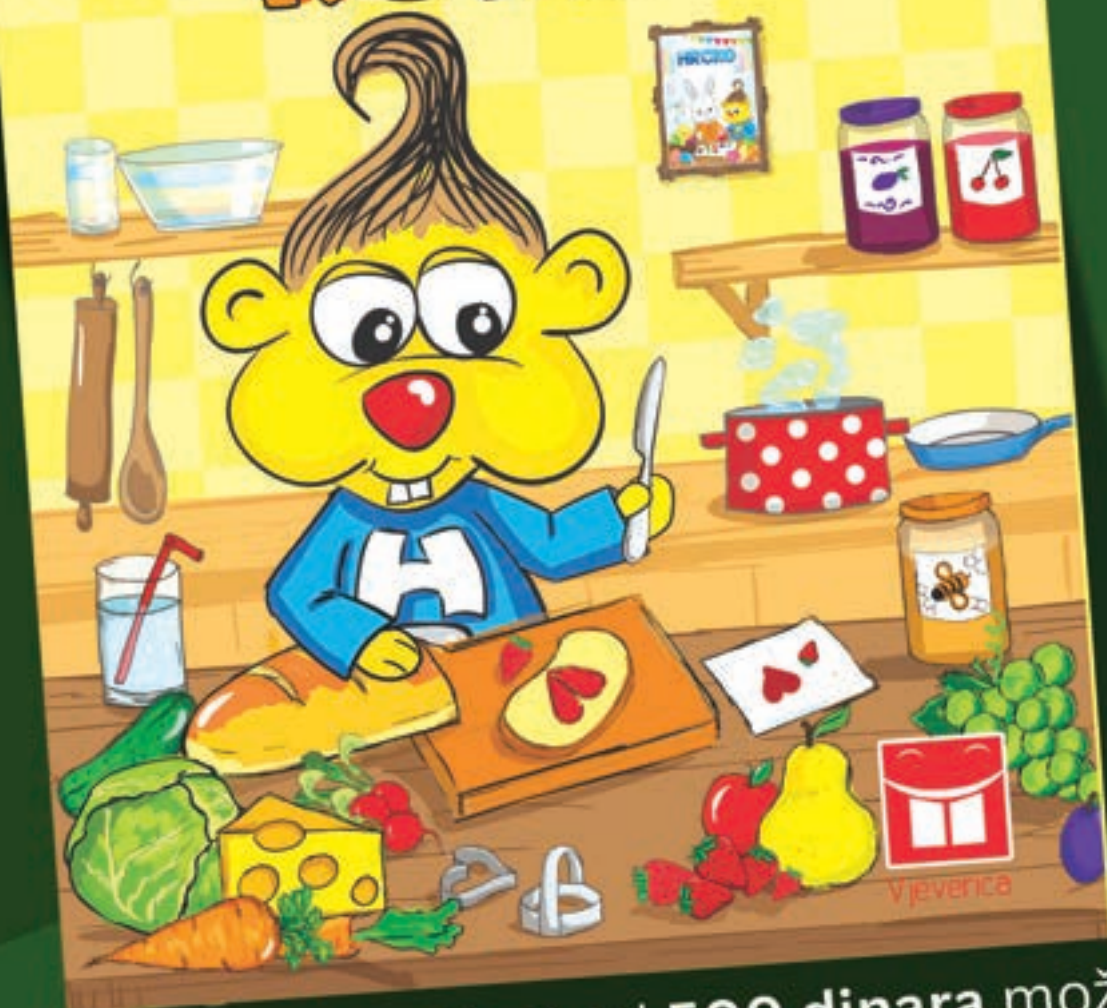
Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internet veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj, ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Nova knjiga u nakladi
NIU »Hrvatska riječ«

Bernadica Ivanković

HRCKOV KUHAR

Knjiga se po cijeni od 500 dinara može
kupiti u prostorijama NIU »Hrvatska
riječ« (Preradovićeve 11) u Subotici

Uspjeh tamburaša na natjecanjima

XXI. Festival vojvođanske tambure održan je 11. ožujka, a osvojeni rezultati su sljedeći:

Stefan Kovačić, I./1 nagrada (98 bodova) 1. razred – klasa **Mira Temunović**

Matija Mikula, I./2 nagrada (96, 67 bodova) 1. razred – klasa **Sonja Berta**

Luka Sadojević, III. nagrada (79 bodova) 3. razred – klasa Sonja Berta

Jana Stanojević, I./2 nagrada (96,33 bodova) 4. razred – klasa Sonja Berta

Danica Ivković, I. /4 nagrada (91,33 bodova) 5. razred – klasa Sonja Berta

Anđela Horvacki, I./3 nagrada (96,67 bodova) 1. razred srednje škola – klasa Mira Temunović

Ivan Fejdi, I./3 nagrada (95,67 bodova) 2. razred srednje škola – klasa **Vojislav Temunović**

Luka Ševo, I./6 nagrada (90,67 bodova) 2. razred srednje škola – klasa Sonja Berta

Marija Cvijin, I./1 nagrada (95 bodova) 3. razred srednje škole – klasa Sonja Berta

Komorni sastav Triola, I./1 nagrada (98 bodova) – klasa **Milan Pridraški**

članovi sastava su: Marija Cvijin – prim, **Anđela Horvacki** – basprim, Luka Ševo – basprim, Ivan Fejdi – basprim i **Jovana Buha** – klavir.

Dječji tamburaški orkestar, I./1 nagrada (98 bodova) – klasa Mira Temunović

Stefan Kovačić i Marija Cvijin, kao i komorni sastav *Triola* kao pobjednici svojih kategorija, nastupili su i na završnom koncertu.

XII. Međunarodno natjecanje tamburaša održano je od 27. do 28. ožujka u Požegi u Hrvatskoj, a među članovima žirija bili su i naši profesori Mira i Vojislav Temunović. Rezultati su sljedeći:

Anđela Horvacki, I./4 nagrada (95,33 bodova) – klasa Mira Temunović, Subotica

Luka Ševo, III. nagrada (88,33 bodova) – klasa Sonja Berta, Subotica

Marija Cvijin, II. nagrada (91,17 bodova) – klasa Sonja Berta, Subotica

Eva Kusturin, II. nagrada (93,83 bodova) – klasa **Marina Kovač**, Sombor

Sara Forgić, II. nagrada (91,33 bodova) – klasa Marina Kovač, Sombor

Maša Popović, II. nagrada (93,33 bodova) – klasa **Marko Jovanović**, Sombor

Čestitamo na postignutom uspjehu i učenicima i mentorima.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesecnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članka 14., stavak 8. i 9. i člana 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 94/24) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 16. 4. 2026. donijeto je rješenje pod brojem 001372554-2026-09693-004-081-380-001, kojim se utvrđuje da je potrebna procjena utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja solarnog parka 'SunCarlito Alpha' na zemlji«, na katastarskim parcelama br. 36055/3, 36056/1 i 36057/1 K. O. Donji grad, Subotica (46.03572°, 19.68161°), podnositelja zahtjeva *SunCarlito Alpha* d.o.o. Subotica, Strossmayerova br. 6, 24000 Subotica. Istim rješenjem određen je i opseg i sadržaj studije o procjeni utjecaja na okoliš za predmetni projekt.

Razlog za donošenje ove odluke je što je što predmetni projekt podrazumijeva postavljanje solarnih panela na poljoprivrednom zemljištu (ninja I. klase), te je potrebno da se predmetnom studijom sagledaju svi mogući utjecaji na okoliš i formuliraju mjere zaštite kojima će se negativni utjecaji svesti na minimum.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati, kao i na mrežnoj stranici Grada Subotice na adresi https://subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine/.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 28. 4. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Avantura u džungli

Zelenije od najzelenijeg

Veoma draga dnevna rutina ovih dana mi je promatrati kako krošnja kraj prozora zeleni. Obožavam proljeće, a to postupno ozelenjavanje prirode toliko me nadahnjuje da imam osjećaj kao da dolazi iz same moje nutrine. Bez pretjerivanja. I kao da uvijek traži još. Gledati kroz prozor, hodati, voziti bicikl, pričati o prirodi u proljeće, odlaziti u parkove i šume, osmišljavati putovanja koja vode upravo tamo.

Zelenilo koje još nisam iskusila je ono u džunglama. A voljela bih. Vjerujem da su to mjesta na svijetu koja ne traže od tebe da ih istražuješ, nego da im se prepustiš. Surinam je upravo takvo mjesto, tiho, zeleno i gotovo zaboravljeno, kao da ga je priroda namjerno sačuvala za one koji traže nešto više od klasičnog putovanja.

Na sjeveroistoku Južne Amerike, između Brazila, Gvajane i Francuske Gvajane, smjestila se zemlja u kojoj šuma nije samo krajolik, ona je način života. Kažu da je više od devedeset posto teritorija prekriveno zelenilom. I to nije ono uređeno, pitomo zelenilo kakvo poznajemo. To je gusta, divlja, gotovo neprohodna prašuma koja diše vlastitim ritmom.

Zanimljiv uvod

Putovanje najčešće započinje u Paramaribu, glavnom gradu koji na prvi pogled djeluje uspavano, ali skriva slojeve povijesti i kulture. Drvene kolonijalne kuće, mirisi začina iz malih kuhinja i neobičan spoj kultura, od indijske i indonezijske do afričke i europske, stvaraju atmosferu koja nije nalik ničemu što ste ranije doživjeli. No, koliko god bio zanimljiv, grad je tek uvod.

Prava priča počinje onog trenutka kada napustite asfalt.

Dalje se putuje rijekom. Čamac klizi po tamnoj vodi, a obale postaju sve gušće, sve zelenije, sve tiše. U jednom trenutku signal nestaje, buka svijeta se gubi, a vi ostajete sami s prirodom. I upravo tada shvatite, ovdje ne dolazite da biste nešto »vidjeli«, nego da biste nešto osjetili.

Ipak, i u toj sporosti, Surinam nudi niz iskustava koja ostaju duboko urezana.

U srcu divljine

Jedno od najupečatljivijih mjesta je Central Suriname Nature Reserve, pod zaštitom UNESCO-a. To je srce divljine, golema, gotovo netaknuta prašuma u kojoj možete pješачiti kroz džunglu, promatrati rijetke vrste ptica ili, uz malo sreće, ugledati majmune i druge stanovnike šume. Ovo nije safari u klasičnom smislu, nego susret s prirodom u njezinu najiskrenijem obliku.

Posebno iskustvo pruža i boravak u selima Maruna, potomaka odbjeglih robova koji su stoljećima očuvali svoj način života duboko u unutrašnjosti. Posjet tim zajednicama nije turistička atrakcija u klasičnom smislu, to je prilika da zavirite u kulturu koja i dalje živi u skladu s rijekom i šumom, daleko od modernog svijeta.

Za ljubitelje vode, tu je rijeka Surinam, ali i brojne manje rijeke koje vode do skrivenih slapova. Raleighvallen je jedno od onih mjesta gdje se priroda pokazuje u punoj snazi, brzi slapovi, stijene i džungla koja ih okružuje stvaraju prizore koji djeluju gotovo nestvarno.

Ni obala nije za zanemariti. Na plažama poput Galibija možete svjedočiti jednom od najposebnijih prirodnih događaja, dolasku morskih kornjača koje ondje polažu jaja. Taj prizor, u tišini noći, dok se velike kornjače polako kreću po pijesku, ostavlja snažniji dojam od bilo kakve razglednice.

A za one koji žele ostati bliže gradu Paramaribo nudi još toga za istražiti, od tržnica punih tropskog voća i začina do šetnje uz rijeku u sumrak kada se grad polako smiruje i poprima gotovo filmsku atmosferu. Vrijedi posjetiti i Fort Zeelandiju, koji svjedoči o složenoj kolonijalnoj prošlosti ove zemlje.

Surinam nije destinacija za svakoga. Nema luksuznih hotela ni plana putovanja. Ovdje dolaze oni koji su spremni zamijeniti komfor za iskustvo, i sigurnost poznatog za ljepotu nepredvidivog.

Ali, za one koji se odvažavaju Surinam nudi nešto rijetko, osjećaj da ste na trenutak izašli iz svijeta kakav poznajete i zakoračili u onaj iskonski, zastrašujuće netaknut.

I možda je upravo u tome njegova najveća vrijednost.

GKM

Foto: [visaliv.com](https://www.visaliv.com)

Hrvoje Jutreša, tenisač

U svakom susretu trudim se dati maksimum

Mladi hrvatski tenisač **Hrvoje Jutreša** nastupio je na nedavno završenom međunarodnom ITF turniru J30 Subotica Memorijalu Tibora Demetera za uzrast do 18 godina starosti koji je igran na terenima TK *Spartak* iz Subotice. Nažalost, viroza i temperatura primorale su ga na predaju meča u četvrtfinalu. Kratki, sportski razgovor vodili smo dan prije njegovog opravdanog odustanka od daljnjeg natjecanja u turniru gdje je bio postavljen za drugog nositelja.

Hrvoje, treći put si u Subotici na ITF turniru, ali za razliku od prijašnjih nastupa sada si došao kao jedan od favorita. Kako ti sada turnir izgleda iz posve drugačijeg rakursa?

Istina, treći puta uzastopno sam na terenima TK *Spartak*, na ITF turniru koji će mi zauvijek ostati u lijepom sportskom pamćenju. Naime, kada sam prvi puta zaigrao u Subotici, uspio sam se iz kvalifikacija probiti u glavni ždrijeb i osvojiti prve poene na ITF ranking ljestvici. Sada je sve, naravno, posve drugačije i kao drugi nositelj razmišljam samo o finalu.

Osjećaš li stanovito breme u poziciji drugog favorita turnira?

Sigurno je sada sve mnogo drugačije nego prijašnja dva puta, ali se trudim ostati miran i fokusiran na svoju igru. I igrati sve bolje u svakom narednom susretu.

Turnir u Subotici je jedan od prvih na zemlji i na otvorenom u nastupajućoj sezoni, pa je tako i svojevrsan uvod u novu natjecateljsku godinu. Kakav ti je trenutačni ranking i što očekuješ od sljedećih natjecanja na kojima ćeš nastupiti?

Mislim da sam trenutačno negdje oko 600. mjesta na ITF ljestvici i vjerujem kako ću tijekom sezone vidno popraviti svoj ranking. Uskoro slijedi Državno prvenstvo Hrvatske za igrače od 18 godina starosti koje će se igrati u Samoboru, potom je u planu turnir u Budimpešti i nakon toga dva turnira u Rumunjskoj.

Super organizacija

Budući da sam već treći puta u Subotici, mogu reći kako je TK *Spartak* izvrstan organizator i zbilja se svi u klubu trude osigurati najbolje moguće uvjete za igru i trening.

Tako je zamišljen plan nastupa u prvom dijelu sezone na zemlji.

S obzirom na tvoje godine bliži se i vrijeme prvih nastupa na profesionalnoj razini. Jesi li se već oprobao na seniorskoj sceni?

Jesam, jer sam zahvaljujući Hrvatskom tenis savezu u ožujku dobio priliku zaigrati na par turnira Istarske rivijere, u kvalifikacijama singla i igri parova, što mi je zbilja mnogo značilo u stjecanju potrebitog iskustva igranja na profi razini.

Kako iz još uvijek juniorske perspektive gledaš na te prve profesionalne susrete? Je li bilo treme?

Ispočetka je bio malo »stiskavac«, ali kroz borbu je to sve nestalo. Trudio sam se tijekom mečeva dati svoj maksimum i igrati kako najbolje znam.

Na koncu, sada već s profi iskustvom što misliš da bi trebao popraviti i na čemu još intenzivnije trenirati za daljnji igrački napredak?

Trebao bih još više pojačati udarce, igrati agresivnije i češće izlaziti na mrežu. Uzdám se u svoj servis i forhand i ako sve bude kako planiram, vjerujem kako bih do konca ove natjecateljske sezone mogao stići i do pozicije 300. na ITF rankingu i odigrati možda i još koji profesionalni turnir ukoliko se ukaže prilika. Ali sada je prvo na redu Državno u Samoboru.

D. P.

ŽENSKI NOGOMET

Rekordna pobjeda

Hrvatske nogometašice svladale su reprezentaciju Gibraltara (9:0) i zabilježile najvišu pobjedu u svojoj povijesti. Susret je odigran u Sinju u sklopu kvalifikacija za plasman na sljedeće Svjetsko prvenstvo i rekordni golgeterski učinak jamačno će biti dobar vjetar u leđa pred odlučujuće duele protiv Bugarske i Kosova koji slijede u lipnju.

TENIS

TOP 100

Na najnovijoj ATP ljestvici Hrvatska ima dva tenisača među 100 najboljih. **Marin Čilić** zauzima 48. mjesto, dok je **Dino Prižmić** na poziciji 87. Na WTA ljestvici najboljih tenisačica situacija je nešto bolja jer hrvatski tenis ima tri predstavnice: **Antoni Ružić** na broju 58., **Donna Vekić** je 67., dok je **Petra Marčinko** trenutačno 80.

POGLED S TRIBINA

Vrijeme raspleta

Konac travnja i početak svibnja redovito označava tzv. vrijeme raspleta u mnogim ligaškim sportovima, a gledajući nama najbliže sfere interesiranja to bi, naravno, bili nogomet i košarka. Pa krenimo nekim redom...

Prva hrvatska nogometna liga ulazi u završnu fazu natjecanja i na vrhu je i dalje status quo, što će reći kako je **Dinamo** i dalje jedini i glavni favorit za osvajanje naslova prvaka. Niti remi u domaćem subotnjem derbi susretu protiv **Rijeke** (2:2) nije mu naškodilo budući da je dan prije **Hajduk** izvukao samo bod na gostovanju kod **Slavena** (2:2). I dalje je golemih deset bodova viška i prednosti na strani najtrofejnijeg hrvatskog nogometnog kluba. Na drugoj sportskoj strani, ABA liga nekad nazivana i regionalnom (sada to više svakako nije budući da u njoj nastupaju i **Dubai**, **Viena** i **Cluj**), također se približava svom raspletu. Nakon odigravanja posljednjih preostalih susret u Ligama pobjednika i gubitnika, bit će poznati svi sudionici borbe za naslov, ali i oni koji sljedeće sezone neće biti u prvoligaškom društvu. Subotički **Spartak** kao vjerojatni pobjednik Lige gubitnika vraća se u ravnopravno šampionsko natjecanja

i prva prepreka bit će im osmoplasirana momčad Lige pobjednika (**Bosna** ili **Igokea**).

Rasplet se bliži i u Drugoj ligi hrvatskog klupskog nogometa, a prema aktualnoj tablici povratku u 1. HNL najbliži je trenutačno vodeći **Rudeš**. Za petama su mu prvi pratitelji **Sesvete**, te **Cibalia** i **Dugopolje** koji zaostaju nekoliko bodova, ali je do posljednjeg kola još uvijek sve moguće.

Ali ipak pričekajmo...

D. P.

Foto: HINA/ Tomislav PAVLEK

Umotvorine

- * Velike promjene dolaze i od malih koraka.
- * Odluka da ne odlučiš je također odluka.
- * Od samokontrole imam samo samo.

Vicevi, šale...

Kćer se javlja majci:

- Mama, ovaj moj ne želi jesti grah.
- Objasni mu koliko si se mučila da ga skuhaš.
- Aaaa, znači trebam ga skuhati?

- Baba, jesam li ja usvojen?
- Dušo babina, pa zar misliš da bi tebe izabrali?

Aforizmi

- * Šutnja u konfliktu nije mir – to je odgođena eksplozija.
- * Čuvajte ljude koji vam pune baterije, a ne glavu.
- * Ponekad nas ljudi ne razumiju jer slušaju vlastite rane.

Vremeplov – iz naše arhive

Katedralni zbor Albe Vidaković, 2006.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Kurjakov rep u buretu

Kad sam bio malo dite išo, sam sa mamom kod tetke. Kad sam došo tamo ja se sigro i razbijem koršov. Poplašim se i utečem, niko me ne mož sustavit. Mama plače što me nema:

– Ku je moje dite sad ošlo?!

Dođem ja pravac putem u jednu šumu, zove se Grabovac. To je sotska šuma. U njoj misto da idem pravim putom, ja skrenem krivo u šumu. Zove se šuma Ravna. I odem ja u prosiku i zabludim. Uvati me noć, luto sam, tumaro sam i nisam mogo više nač puta. Tako sam došo do druge prosike i legnem. Jesenska doba, pokrijem se liščem i zaspam.

Kad je bilo niko doba noći, čujem niko tumaranje i govor. Uplašim se: ko je? Noć, šuma – kad ono bilo dvanajst lopova i arambaša. Oni naložu vatru i zakolju vola. Na ražanj nataknu vola i peku, a još ne znaju da sam ja tamo. Jedared evo ti jednoga, ide od društva i naiđe na mene, stao mi na nogu. Ja dreknem:

– Joj, ko je?

On pita:

– Otkud ti tu – ko si?!

– Ne znam ja di mi je kuća, ja sam zabludio.

On mene uzme za ruku i odvede kod vatre. Ja sam bio već ozebo i dođem do vatre, sav sam smrznjen, malo se ogrijem. Dadu mi – ja jio mesa, dadu mi vina – pio vina. Pitaju mene otkud ja tu? Ja njima pripovidam kako sam bio kod tetke i zabludio. Onda ja kod vatre ugrijo se i zadržimam, a oni oće da idu i kažu:

– Šta ćemo s ovim malim ditetom?

Jedan veli:

– Da ga ubijemo.

– Da ga ponesemo sa sobom i učimo da bude lopov.

Arambaša kaže:

– Ne triba on nama neg ćemo ga metit u bure di je bilo vino da ga ne bi pojili kurjaci, valjda će ko naić pa će ga nač.

Lopovi se spakuju i odu. Ukolikim su oni ošli, ja zaspo u buretu zatvorit. Kroz malo vrimenta došli kurjaci i jidu globure od vola, sve puca kako jidu kosti. Ja se uplašim u buretu, al kroz malo vrimenta jedan kurjak metnu rep u bure da vidi ima l vina. Ja uva-tim kurjaka za rep, dobro omotam oko ruke i viknem iz bureta:

– Upuj, kurjo!

Kurjak zagreba i odvuče mene i bure, potegne na do, zove se šuma Maleč. I bure na do biži, udari se o rast i puče, a kurjak od stra crko.

Ja uzmem moju britvicu i oguljim kurjaka, izađem na Pakledin, na put prama Kukujevcima. Idu ljudi iz Sota na poso, na oranje i tako me povezu kući. Ja dođem kući, donesem kožu od kurjaka i dobijem nagrade – puno novaca, vina i darova kojekaki. I tako moja mama bila vesela što sam došo kući i znao doć sam i bio kuražan ubit kurjaka.

*Pričao Gajdašić Ivana Petar, Kukujevci, r. 1894. g., zemljoradnik, vinogradar
Do neba drvo, 1963.*

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Sićanje na fodbal Paju

Niki dan smo raspredali kako nam više put propado fodbal, a danaske evo raspredamo kako j' bio fodbal niko veče na televizoru. Ja ću: »Jes vidio kolik je fodbal ošo od onog vrimena ka' smo se mi šutovali? Veliki novci odavno unišili u fodbal i brez nji ne mož ni krenit u fodbal. A kod nas je još gorje: novaca mal ima pa mal nema. A fodbalaša ima ako ima novaca. Kako čujem, više od pola nji nisu iz sela. A i ovi što naviju nema ni ftralj ko kadgod što j' bilo. Ni blizu«. »Neg šta neg da j' tako. Sam' fali još da s' za selo dođu šutovat i taki što nis' iz države. Dotle smo dotirali«, potvrđiva faš. Študiram u sebe kako j' bilo u no doba ka' smo se šutovali ja i faš. Ta nis' nam tribali nikaki novci. Jest da ji ni ni bilo, al tiralo se za selo. Pa ga podsićam: »Ta ono ka' smo ošli gore u tu višu ligu dvi noći nisam spavo od dragosti. Ko svit da smo osvojili. Sićaš se?«. Faš klimlje glavom pa će: »A sićaš se kako j' bilo ka' se išlo na stranu šutovat?«. Sad ja klimljem glavom. Raširivam ruke i divanim: »I na bicigla se išlo. Ko danaske se sićam kako smo u Baranju išli špediterem. Išlo se i vozem. I niko ni zanoveto. Za selo s tiro. Gledale ti divojke. Fodbalaš mogo lakše nać divojku. Ovo j' sade kako s moderno kaže veliki biznis«. Faš divani: »Blago ti bilo našeg fodbal paje na Dole. Sićaš se?«. »Ta kako ga s' ne b' sićo. Ko danaske. Sićam se i kako j' bilo kad dođe velika voda. Kad Dunav nadođe, pa ne mož doć do fodbal paje. Okolo voda, a fodbal paja na suvom«, objašnjavam. Pa ću dalje: »I kako se išlo onda na fodbal paju? Pa svit išo čamcem, a donašala se i ogrizina pa se po nje išlo do fodbal paje«. Faš divani kako s' se onda fodbalaši raspriali u srid sela kod bać Adoša priko puta crkve: »Bać Adoš imo veliki bircuz di s' bile i igranke. U dvoru imo sobu di s' se fodbaleri raspriali. Otal se trćeć išlo do fodbal paje. Pa još kadgod bilo da s' moralo ko i svi priko ogrizina. I ope' svi išli«. Isapim u sebe pa ću naglas: »E, moj faše, kako b' ja reko fodbal paja kadgod imo dušu, a sade to ide sve drugojačije«. Faš će: »Imaš pravo. A sićaš se ono ka' j' Joza ošuknio onu frljoku pa do gol. Tirali za prvo misto i Joza j' tribo sam čuvat njevog najboljeg. Ni moro ni šutnit loptu. I onda j' ošuknio taku frljoku da s' svi mislili da će otić ko zna di. A ona ošla kroz noge golmanu. Silom nikako priko crte i goool. Od onda ga zovu Joza Frljoka«. Potvrđivam pa nastavljam: »A sićaš se ti ka' j' Tuna tako žvajznio fodbal i pogodio njevog u glavu. Fodbal se od glave odbio u gol, a njevog izneli pa ga odneli u za varoš u bolnicu. Kažu da mal ni umro. Tuna imo top u noge«. Faš potvrđiva pa nastavlja: »A sićaš se ti ka' j' Stipa Strilja latio fodbal pa š njim od našeg gola otrko do njevog. Trčali za njim i naši i njevi, al ga nisu stigli. Pritrko i golmana. Na kraj sto pa dupetem gurnio loptu priko crte u gol. Sudija ga oma otiro napolj. A Marin što s' ga zvali Rašlje ka' j' tuko na gol taj onda paučinu u rašljama skido. A da ne divanim od Tune Krlje. Koliko j' taj njevi fodbalaša skrlio ne mož nabrojat«. Taman sam tio nastaviti i štagod kazat kad javlju da moram it kući na užinu.

U NEKOLIKO SLIKA

HKC *Bunjevačko kolo* u Garčinu

Foto: Šokački portal

79.

znanstveni kolokvij

Utjecaj modernog modnog sustava na antimodu – transformacija svečane ženske bunjevačke nošnje u subotičkoj regiji

Predavačica: **Ljubica Vuković Dulić**, povjesničarka umjetnosti,
muzejska savjetnica, Gradski muzej Subotica

Gradski muzej Subotica, **srijeda, 29. 4. 2026. u 18 sati**

Predavanje je dio znanstvene konferencije
Interreg VI-A IPA programa prekogranične suradnje
Mađarska – Srbija u okviru projekta *Modernizam u Bačkoj-Timsum2*,
a sada se realizira u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata.

**ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA**

Dužijanica – ponos bunjevačkih Hrvata i doprinos europskoj baštini

6. 5. 2026., Bruxelles, Infohub, Europski parlament

12:00 – 13:30

Pozdravni govori

Projekcija promotivnog filma

Prikazivanje promo filma „Dužijanica“ (kratki dokumentarni prikaz tradicije i značenja manifestacije).

Konferencijski dio

- Davor Ivo Stier, zastupnik u Europskom parlamentu,
- Jasna Vojnić, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji i zastupnica u Hrvatskom saboru,
- mons. dr. Andrija Anišić, predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica“,
- Marinko Piuković, direktor UBH „Dužijanica“

Ceremonijalni dio

- Svečana predaja krune od slame

Mirko Kopunović

Predstavlj^{ŽIG}anje romana

»ŽIG«

Mirka Kopunovića

četvrtak, 7. svibnja/maja
početak u 18 sati

stara čitaonica Gradske
knjižnice u Subotici

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**
VREMENJE DA MISLIMO NA BUDUĆNOST

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

požar	izlivanje vode
udar groma	provalna krađa
eksplozija	razbojnička krađa
oluja	lom stakala
grad	odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje
 milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje
 @milenijumosiguranje

www.mios.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar

- 12 meseci sa 50% popusta

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

IZLOŽBA

Kult Blažene Ozane Kotorke

The Cult of Blessed Osanna of Kotor

GOVORE

Goran Kaurić

upravnik Fondacije

Radonja Dubljević

povjerenik Matice crnogorske za Srbiju

IZVOĐAČKA SKUPINA – KLAPA HRVATSKOG KULTURNO-PROSVJETNOG DRUŠTVA „JELAČIĆ“, PETROVARADIN

MEDIJATOR

Stanko Popović

NOVI SAD / PETROVARADIN

Spomen-dom bana Josipa Jelačića • Vladimira Nazora 3
ponedjeljak, 27. travnja 2026. godine u 18 sati